

اگرچه نیت خوبی است زیستن ...
اما خوشا که دست به تصمیم بهتری بزنیم!

 www.konkursara.com

 ۰۲۱۵۵۷۵۶۵۰۰

دانلود بهترین جزوات در

کنکورسرا

کنکورسرا

مرجع تخصصی قبولی آزمون فرهنگیان و آزمون استخدامی آموزش و پرورش

بگانه بی همنا

درس دوم

هدف کلی درک حقیقت توحید و شرک و آشنایی با برخی از مراتب آن

مفاهیم اصلی

توحید

شرک

خالقیت

مالکیت

ولایت

ربوبیت

تکفیری‌ها

رابطه علیت در امور معنوی

سؤالات اصلی درس

«خداى من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی، خداى من! تو همان گونه‌ای که من دوست دارم، پس مرا توفیق ده تا آن گونه باشم که تو دوست داری.»
مهم‌ترین اعتقاد دینی، «توحید و یکتاپرستی» است. اسلام، دین توحید و قرآن، کتاب توحید است. در اسلام بدون اعتقاد به توحید، هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد. توحید، سرلوحه دعوت همه پیامبران بوده است. قرآن کریم، اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است. توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می‌بخشد.

از این‌رو، شایسته است درباره ابعاد این اصل اساسی بیشتر بیندیشیم:

۱- حقیقت توحید چیست و مراتب آن کدامند؟

۲- مرز میان توحید و شرک چیست؟

۳- آیا درخواست از غیر خدا مساوی با شرک است؟

۲- پیام حدیث

امام علی علیه السلام در مناجات خویش با پروردگار، عزت و سربلندی خود را در بندگی خدا بیان نموده است و رب و پروردگاری خدا را افتخاری برای خویش می‌داند. سپس به این مسئله اشاره می‌کند که خداوند از همه نظر کامل و محبوب بنده است و از خداوند درخواست می‌کند که توفیق دهد او نیز به گونه‌ای باشد که مورد پسند خداوند است.

۱- توضیح

در درس اول، یک دلیل درباره نیاز جهان به آفریننده ارائه شد تا نیازمندی خود و جهان را به خالق که خود بی‌نیاز است بهتر درک کنیم. اکنون نوبت به این مسئله می‌رسد که یگانگی این خالق از جهات مختلف تبیین شود. عقیده توحید، مبنایی‌ترین عقیده دینی است که سایر عقاید و معارف بر مبنای آن بنا شده است.

تدبر در قرآن (۱)

الف) با توجه به اهمیت سوره توحید و جایگاه آن در قرآن کریم، در آیات این سوره تدبر کنید و پیام‌های آن را به دست آورید.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (۳) وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (۴)﴾

۱- خداوند در همه چیز یگانه و بی‌همتا است.

۲- تنها خداوند غنی و بی‌نیاز است و همه به او نیازمندند.

۳- خداوند نیاز به فرزند ندارد و هم‌چنین علتی ندارد و از چیزی به وجود نیامده است.

۴- هیچ چیز شبیه و مانند خداوند نیست و شریک و همتایی ندارد.

ب) با توجه به آیه ۱۶ سوره رعد، به سؤالات زیر پاسخ دهید:

﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ﴾

قُلْ أَفَأَتَّخِذُكُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ

لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَ الْبَصِيرُ

أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَ النُّورُ

أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ

خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ

قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ

وَ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

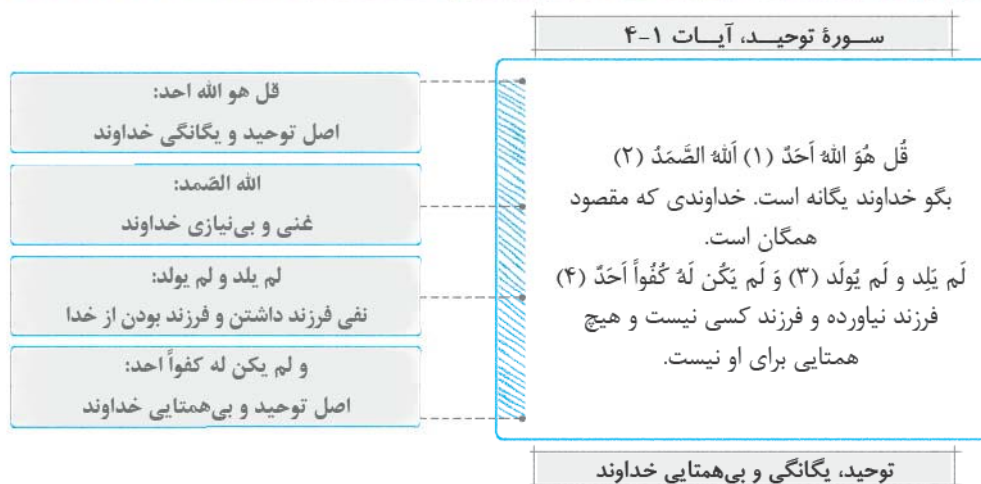
که [آن شریکان هم] مثل خداوند مخلوقی خلق کرده‌اند و خلقت‌ها بر آن‌ها مشتبه شده است.

او از این‌رو شریکان را نیز مستحق عبادت دیده‌اند؟!]

بگو خالق همه چیز خداست،

و او یکتای مقتدر است.

- ۱- کسی را می‌توانیم به عنوان ولی و سرپرست خود انتخاب کنیم که اختیار سود و زیان همه مخلوقات را دارد.
 - ۲- کسی که اختیار سود و زیان خود را هم ندارد، نمی‌تواند ولی و سرپرست ما باشد.
 - ۳- در چه صورت جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک بیفتند؟
- در صورتی که بت‌ها و شریکان نیز همانند خداوند قادر به خلق و آفرینش باشند و خلقت‌ها موجب اشتباه و سردرگمی میان مخلوقات خداوند و مخلوقات بت‌ها شود.

﴿لم یلد و لم یولد﴾ معلول و نتیجه آن است. هم‌چنین خداوند صمد است یعنی او از دیگران بی‌نیاز و همه به او نیازمندند. در نتیجه نمی‌تواند هم‌تا و مانندی داشته باشد، یعنی عبارت: ﴿الله الصمد﴾ علت و عبارت: ﴿و لم یکن له کفواً احد﴾ معلول و نتیجه آن است.

۶- ارتباط مفهومی

آیات: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ و ﴿لم یکن له کفواً احد﴾ که به طور صریح به توحید و یگانگی خداوند دلالت دارند، با یکدیگر ارتباط مفهومی دارند.

۷- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۸، یازدهم) امام رضا (ع) در حدیث «سلسلة الذهب» کلمه توحید را قلعه محکم خداوند بیان نموده که هر کس وارد آن شود، از عذاب الهی در امان می‌ماند و شرط توحید در زندگی اجتماعی را ولایت امام می‌داند. در نتیجه ورود به توحید، موجب مأمون ماندن از عذاب خداوند است: «کلمة لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی»

۸- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۱، دوازدهم) با توجه به معنای کلمه «الله» که همه موجودات از درک حقیقت خداوند عاجزند، می‌فهمیم که شناخت ذات یا حقیقت خداوند، ناممکن است و با توجه به کلمه «صمد» که به معنای بی‌نیازی است که همه موجودات او را قصد می‌کنند، می‌فهمیم که آیه ﴿الله الصمد﴾ با آیه ﴿و الله هو الغنی الحمید﴾ ارتباط دارد و هر دو بیانگر بی‌نیازی خداوند است.

۹- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۹، دوازدهم) توحید و یکتاپرستی از معیارهای تمدن متعالی اسلام است و پیامبر (ص) از همان ابتدای دعوت، مردم را به یکتاپرستی دعوت کرد و فرمود: «ای مردم بگویند معبودی جز «الله» نیست، تا رستگار شوید». آیه: ﴿من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحاً فلهم اجرهم عند ربهم و لا خوف علیهم و لا هم یحزنون﴾ نیز مبتنی بر توحید است.

۱- قل هو الله احد

این آیه خطاب به پیامبر اکرم (ص) است تا پیام توحید را به مردم برساند. «الله» به معنای معبودی است که آفریده‌ها از درک حقیقت او عاجزند و اسم خاص خداوند است.

«احد» بیانگر توحید یا یکتایی و یگانگی خداوند است: اصل توحید و وحدانیت خداوند و در مورد ذات خداوند بی‌همتا به کار می‌رود؛ زیرا در مقابل او نفر دوم یا سومی وجود ندارد. خداوند در ذات و صفات و همه چیز یکتاست.

۲- الله الصمد

«صمد» به معنای قصدکردن است و در مورد خداوند بدین معناست که همه موجودات، در امورشان او را قصد می‌کنند و به سوی او می‌روند؛ یعنی قائم به ذات خود و بی‌نیاز از غیر هستند. بنابراین تنها او غنی است و همه به او محتاج و نیازمندند.

۳- لم یلد و لم یولد

رابطه خداوند با مخلوقات، رابطه آفرینش است نه زایش، یعنی او موجودات را می‌آفریند و هستی‌بخشی می‌کند، نه این که خود بزاید. در عبارت: ﴿لم یلد﴾ اعتقاد کسانی مانند مسیحیت، یهودیت و مشرکان را که برای خداوند فرزند قائل بودند، رد شده است: نفی شرک. عبارت: ﴿و لم یولد﴾ نیز می‌گوید خداوند علتی ندارد و از چیزی به وجود نیامده است. زیرا کسی که مولود باشد، خودش معلول و نیازمند است و نمی‌تواند خدا باشد.

۴- و لم یکن له کفواً احد

«کفو» به معنای شبیه، نظیر و مانند است. خداوند از هر نظر بی‌مانند و یکتاست و شبیه و همتایی ندارد تا با او شریک گردد: اصل توحید و وحدانیت خداوند.

۵- رابطه علت و معلولی

صمدیت و بی‌نیازی خداوند از همه چیز، دلیل آن است که او نیاز به فرزند و والدین ندارد، یعنی عبارت: ﴿الله الصمد﴾ علت و عبارت:

سورة رعد، آیه ۱۶

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ
بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خدا است.
قُلْ أَفَاتَخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ
بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که
لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا
[حتی] اختیار سود و زیان خود ندارند؟
قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ
بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟
أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ
آیا تاریکی‌ها و روشنایی برابرند؟
أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ
آیا آن‌ها شریک‌هایی برای خدا قرار داده‌اند
خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ
که [آن شریکان هم] مثل خداوند مخلوقی خلق کرده‌اند و خلقت‌ها بر آن‌ها
مشتبّه شده است [و از این‌رو شریکان را نیز مستحقّ عبادت دیده‌اند؟!]
قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ
بگو خالق همه‌چیز خدا است.
وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ
و او یکتای مقتدر است.

اعلان توحید، ربوبیت و خالقیت خداوند و نهی از شرک در ولایت و خالقیت

قل من رب السماوات والارض قل الله: توحید در ربوبیت
قل افاتخذتم من دونه اولياء: شرک در ولایت
لا يملكون لانفسهم نفعاً ولا ضرراً:
بی‌اختیاری بت‌ها در رساندن سود و زیان
قل هل يستوی الاعمی والبصیر: بصیرت و بینایی و پرهیز
از بستن چشم جان به فهم حقایق، لازمه اعتقاد به توحید
هل تستوی الظلمات والنور: لزوم تمسک به نور
توحید و دوری از تاریکی بت‌ها
ام جعلوا لله شرکاء: گرفتاری به شرک
خلقوا کخلقہ فتشابه الخلق علیہم: یکی دانستن آفرینش
مخلوقات الهی با مصنوعات انسانی، علت گرفتاری به شرک
قل الله خالق کل شی: توحید در خالقیت
و هو الواحد القہار: اصل توحید و یگانگی ذاتی خداوند
و اقتدار او

۱- قل من رب السماوات والارض قل الله

این آیه پیامبر را مخاطب قرار داده و می‌گوید: از مشرکین بپرس که پروردگار و مدبّر آسمان‌ها و زمین کیست و سپس به ایشان می‌گوید که خود پاسخ سؤال را بده و بگو: خداوند. این عبارت بیانگر توحید در ربوبیت است.

۲- قل افاتخذتم من دونه اولياء لا يملكون لانفسهم نفعاً ولا ضرراً

سپس مشرکین را مورد سرزنش و ملامت قرار می‌دهد که به آن‌ها بگو: آیا غیر خدا را ولی و سرپرست خود قرار داده‌اید و از آن‌ها اطاعت می‌کنید؟ با این‌که آن‌ها حتی نسبت به خودشان هم مالک و صاحب‌اختیار سود و زبانی نیستند. از این عبارت می‌فهمیم کسی که اختیار سود و زیان خود را ندارد، نمی‌تواند به عنوان ولی و سرپرست انتخاب شود. این عبارت بیانگر شرک در ولایت است. در حقیقت این عبارت از طریق ربوبیت الهی و این‌که خداوند مدبر عالم است و هر خیر و نیکی از جانب خدا می‌رسد و فقط اوست که توانایی دفع زیان و بدی را دارد، این نتیجه را می‌گیرد که هر چه بخواهید باید فقط از خدا بخواهید زیرا که آن‌ها حتی مالک سود و زیان خود نیستند، چه برسد به شما.

۳- قل هل يستوی الاعمی والبصیر

سپس با یک مثال افراد موحد و مشرک را با یکدیگر مقایسه می‌کند: انسان موحد، بینا و انسان مشرک، نابینا است. همان‌طور که نابینا و بینا یکسان نیستند، کافر و موحد نیز یکسان نیستند. برای این‌که دچار شرک نشویم، چشم بینا و بصیرت لازم است.

۴- هل تستوی الظلمات والنور

در ادامه می‌فرماید: ظلمی که موجب شرک و گمراهی است، با نوری که راهنما و هدایت‌آفرین است، یکسان نیست. نمی‌توان بت‌ها را که تاریکی محض‌اند، در کنار خدا که نور مطلق است، قرار داد. در نتیجه برای

این‌که در مسیر توحید قرار بگیریم، باید به نور الهی متصل باشیم. برای مشاهده واقعیت، باید هم چشم بینا و هم نور باشد. مشرکان از هر دو محرومند و هم چشم خود را بر حقایق بسته‌اند و هم از نور الهی محرومند، ظلمت بت‌پرستی آن‌ها را فراگرفته و دچار اشتباه شده‌اند.

۵- ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقہ فتشابه الخلق علیہم

این عبارت، بطلان عقیده مشرکان را با علت دومی نیز بیان می‌کند. در عبارت دوم می‌گفت بت‌ها توانایی سود و زیان خود را هم ندارند و در این عبارت می‌گوید که مشرکان برای خدا شریک قرار دادند، به خاطر آن‌که این بت‌ها نیز دست به آفرینش و خلقت زدند و این خلقت‌ها موجب اشتباه مشرکان شد و گمان کردند که بت‌ها نیز مانند خدا مستحق عبادت‌اند. زیرا آن‌ها نیز مانند خدا آفرینش دارند، در حالی که چنین نیست و این عمل نادرست است. این عبارت بیانگر شرک در خالقیت است.

۶- قل الله خالق کل شیء

بلافاصله پس از عبارت قبل می‌فرماید که خداوند تنها خالق، مبدأ و هستی‌بخش جهان است. همه موجودات از او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد. این عبارت بیانگر توحید در خالقیت است.

۷- و هو الواحد القہار

خداوند یگانه و بی‌همتای پیروز است و بر همه‌چیز مسلط و غالب است. این عبارت بیانگر توحید و یگانگی خدا و توحید ذاتی است.

۸- ارتباط معنایی

آیه: ﴿و هو الواحد القہار﴾ با آیات: ﴿قل هو الله احد﴾ و ﴿و لم یکن له کفو احد﴾ ارتباط دارد و همگی بیانگر اصل توحید و یگانگی خدا و توحید ذاتی است.

هم چنین چون خداوند، مالک همه سود و زیان هاست، همه موجودات از او طلب رحمت و لطف دارند: ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾
۱۱- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۳-۱۰ دوازدهم) ربوبیت با عبادت مرتبط است، یعنی کسی که رب و پروردگار عالم است، شایسته پرستش است و مشرکان که در این زمینه دچار اشتباه شدند و سود و زیان را به دست غیر خدا می پندارند، در عمل نیز از آن بت ها اطاعت می کنند. این مطلب در آیه: ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ نیز آمده است.

۹- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۹-۹ دهم) عبارت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً﴾ که به شرک و بت پرستی برخی انسان ها اشاره دارد، با عبارت: ﴿أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ﴾ ارتباط دارد و بیانگر گرفتاری مشرکین به شرک است.

۱۰- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۱-۱ دوازدهم) عبارت: ﴿هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ﴾ خداوند را به نور تشبیه نموده و بت ها را تاریکی محض می داند. در آیه: ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ نیز به همین مفهوم اشاره شده است.

توحید و برخی مراتب آن

مفهوم توحید

- توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است؛ یعنی خدا بی همتا است و شریکی ندارد.
- اثر توحید در زندگی فردی و اجتماعی مسلمانان!
- رسول خدا ﷺ از همان آغاز رسالت خود، از مشرکان می خواست با گفتن جمله «لا إله إلا الله» دست از شرک و بت پرستی بردارند و به خدای یگانه ایمان آورند. با گفتن این عبارت تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می شد و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می گشت و در زمره برادران و خواهران دینی قرار می گرفت.
- بنابراین، جمله «لا إله إلا الله» فقط یک شعار نبود، بلکه التزام به آن، همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشتن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می داد.
- [مثال] جعفر بن ابی طالب در حضور «نجاشی»، پادشاه حبشه، این تغییر وضعیت را این گونه توصیف کرد: «ما قبلاً قومی بودیم جاهل، بت می پرستیدیم، مردار می خوردیم، مرتکب زشتی ها می شدیم، پیوند خویشاوندی را قطع می کردیم، بی پناه را پناه نمی دادیم و قوی، ضعیف را می بلعید. این چنین بودیم تا این که خداوند از میان ما پیامبری مبعوث فرمود که خانواده اش را می شناسیم و به صداقت و امانت داری و عفتش ایمان داریم. پیامبر، ما را به خدا فراخواند که او را یگانه بدانیم، عبادت کنیم و آن چه را که خود و پدرمان می پرستیدیم، کنار بگذاریم، چیزی را شریک او قرار ندهیم، او ما را به عدل، احسان، راستی، درستی، امانت داری و نیکی نسبت به خویشان و همسایگان دعوت کرد و از خوردن مال یتیم و ارتکاب فحشاء و منکر و دروغ نهی کرد و دستور داد نماز را به پا داریم، زکات بپردازیم و ماه رمضان را روزه بگیریم، ما نیز او را تصدیق کرده و به او ایمان آوردیم و از او پیروی کردیم.»
- توحید و یگانگی خداوند مراتبی دارد که در این درس به برخی از آن ها می پردازیم.

۱- توضیح

توحید، اصلی ترین و اساسی ترین عقیده ما مسلمانان است. ایمان به خدای یگانه در برابر دوری از شرک و بت پرستی قرار دارد، یعنی به هر میزانی که فردی دچار شرک باشد، از توحید دور است. هر انسانی که کلمه توحید یعنی جمله «لا اله الا الله» را به زبان بیاورد، احکام و حقوق اسلامی برای وی به اجرا درمی آید و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می شود.

جملاتی که جعفر بن ابی طالب در حضور نجاشی بیان کرده، همگی نشان دهنده آثار و نتایج قبول توحید در زندگی فردی و اجتماعی مسلمانان است. قبول توحید، فقط به معنای ایمان به خدای یگانه نیست، بلکه موجب تغییر در اعمال و عبادت و بندگی خدا می شود. به همین جهت است که می گوئیم دین فقط اعتقاد نیست، بلکه عمل را نیز شامل می شود. این مطلب در جمله «ما را به عدل، احسان، راستی، درستی، امانت داری و ... دعوت کرد و از خوردن مال یتیم و ارتکاب فحشاء و منکر و دروغ نهی کرد ...» به خوبی مشخص است.

علاوه بر اصل توحید، بهتر است یک مفهوم دیگر را نیز در خصوص توحید بدانید و آن، توحید ذاتی است. منظور از توحید ذاتی آن است که خداوند در ذات خود یکتاست و مثل و مانندی ندارد و هر آیه ای که به این مفهوم اشاره نموده، بیانگر توحید ذاتی است.

۲- ارتباط با درس

آیات: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾، ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ و ﴿هُوَ الْوَاحِدُ

القهار﴾ بیانگر توحید و یگانگی خدا و توحید ذاتی است.

۳- کلیدواژه

توحید: به معنای اعتقاد به یگانگی، شریک نداشتن و بی همتایی خداوند است.

۴- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۹-۹ دهم) جمله «لا اله الا الله» که کلمه توحید پایه و اساس بنای اسلام است، مرکب از یک «نه» و یک «آری» است: «نه» به هر چه غیر خدایی است یا تبری و بیزاری از باطل و پیروان او و «آری» به خدای یگانه یا تویی و دوستی با خدا و دوستان او.

۵- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۸-۸ یازدهم) امام رضا (ع) به منظور «اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر» در راستای مرجعیت دینی خود و برای «معرفی خویش به عنوان امام برحق» در راستای مجاهده برای ولایت ظاهری حدیث سلسله الذهب (زنجیره طلایی) را بیان کرد. ایشان فرمودند: خداوند می فرماید: «کلمه لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی بشروطها و انا من شروطها» مقصود امام از این حدیث این بود که توحید تنها یک لفظ و شعار نیست، بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود و تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام میسر می گردد.

۶- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۱-۱ دوازدهم) آیه: ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ بیانگر توحید ذاتی است.

۱- توحید در خالقیت

مفهوم توحید در خالقیت

- توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است. موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد: «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ، خدا آفریننده هر چیزی است.»
- استدلال مربوط به توحید در خالقیت مبتنی بر پیدایش نقص و نیاز برای خدایان است

سؤال چرا خداوند تنها خالق جهان است؟

دلیل اول این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند، به معنای آن است که هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند.

دلیل دوم هم‌چنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد، وگرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود، نیازمند هستند و هر یک از آن‌ها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف نماید.

نتیجه پس تصور چندخدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.

۱- توضیح

محدود، ناقص و نیازمند بودن، از لوازم و نتایج پذیرش چند خالق برای جهان است. زیرا این تفکر دو معنا دارد:

- ۱) هر یک از خدایان نمی‌توانند به تنهایی جهان را خلق کنند.
- ۲) هر یک از خدایان کمالاتی را دارد که دیگری ندارد، یعنی این چند خدا با هم تفاوت دارند.

در این صورت، هر کدام از خدایان از حیث کمالات ویژه‌ای که هر یک دارند، ناقص خواهد بود. چنین خدای ناقصی برای به دست آوردن کمالاتی که ندارد، نیازمند کسی خواهد بود که آن کمالات را به او بدهد، در حالی که خداوند باید غنی و بی‌نیاز باشد.

۲- ارتباط با درس

آیه: «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» و تمامی آیاتی که به خلق و آفرینش جهان توسط خدا اشاره می‌کند، بیانگر توحید در خالقیت است.

۳- کلیدواژه

توحید در خالقیت: درک و شناختن این‌که خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است. همه موجودات از او و مخلوق او هستند (از اویی موجودات) و در آفرینش شریک و همتایی ندارد.

۴- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۱. دوازدهم) به جهت آن‌که خالق جهان به هیچ کس نیازمند نیست، خداوند غنی خوانده شده که همه کمالات را داراست: ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

۵- نکته ترکیبی (۲)

آیاتی که بیانگر توحید در خالقیت هستند، عبارت‌اند از: (درس ۱. دهم) آیات: ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبُدُنَا مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ و ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ به توحید در خالقیت اشاره دارد.

(درس ۴. دهم) آیه: ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَتَّكُمُ الْيَوْمَ لَا تَرْجِعُونَ﴾ بیانگر توحید در خالقیت است.

(درس ۱۲. یازدهم) آیه: ﴿وَمِنَ آيَاتِهِ أَن يَخْلُقَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ بیانگر توحید در خالقیت است.

(درس ۱. دوازدهم) آیه: ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بیانگر نیازمندی موجودات به خدا در مرحله پیدایش یا همان خالقیت است.

۶- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۵. دوازدهم) خالقیت خداوند، مظهري از قضای الهی است.

سورة زمر، آیه ۶۲

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ:
خداوند، تنها مبدأ و هستی‌بخش جهان

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ
خدا آفریننده هر چیزی است.

توحید در خالقیت

۱- الله خالق كل شيء

(درس ۱. دوازدهم) بیت: «باد ما و بود ما از داد توست / هستی ما جمله از ایجاد توست» با این آیه ارتباط دارد و هر دو بیانگر هستی‌بخشی خداوند به مخلوقات یا توحید در خالقیت است.

خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است و همه موجودات، مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد: هستی‌بخشی انحصاری جهان توسط خدا.

۲- توحید در مالکیت

مفهوم توحید در مالکیت

- خداوند، تنها مالک جهان است: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ...﴾
- استدلال مربوط به علت مالکیت خداوند

• هر کس که چیزی را پدید می‌آورد، مالک آن است. از آن‌جا که خداوند تنها خالق جهان است؛ پس تنها مالک آن نیز هست.

۱- توضیح

مالکیت انسان در برابر مالکیت خداوند، اعتباری است و در طول مالکیت خداوند است، یعنی انسان در برابر خداوند، هیچ مالکیتی ندارد. زیرا هر چه دارد از خداست، نه از خودش، یعنی مالک اصلی و حقیقی خداست؛ زیرا خداوند علت حقیقی و آفریننده جهان است.

۲- کلیدواژه

توحید در مالکیت: درک و شناختن این که خداوند تنها مالک جهان است و در مالکیت خود شریکی ندارد.

۳- رابطه علت و معلولی

از کلمه «از آن جا که» می‌فهمیم: خلق و پدیدآوردن جهان توسط خدا: علت و مالکیت انحصاری جهان برای خدا: معلول و نتیجه آن است. به عبارت دیگر، توحید در خالقیت، علت توحید در مالکیت است.

سورة آل عمران، آیه ۲۶

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ

بگو: بارالها! حکومت از آن توست.

تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ

[آن را] به هر کس که بخواهی، می‌بخشی و از هر کس که

بخواهی، می‌گیری.

توحید در مالکیت

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ

توحید در مالکیت

تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ

اعطاء و گرفتن حکومت و مالکیت به بندگان توسط خدا

۱- قل اللهم مالك الملك

خداوند، پیامبر خویش را خطاب قرار می‌دهد تا به همه انسان‌ها یادآور شود که: مالک واقعی تمام حکومت‌ها و قدرت‌ها خداست. سایر مالکیت‌ها و حکومت‌ها اعتباری و موقت است.

۲- تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ

خداوند به هر کس که شایسته و لایق باشد و بخواهد، حکومت می‌بخشد و از هر کس بخواهد، آن را می‌گیرد، زیرا که مالکیت انحصاری برای اوست.

خداوند در این آیه با بیان باطل بودن ادعای کسانی که حکومت و قدرت را از آن خود می‌دانند، می‌فرماید که همه حکومت‌ها به دست اوست و هر موقع بخواهد قادر به گرفتن از آن‌هاست.

۳- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۹، یازدهم) با توجه به آیات: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ و ﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلُهم الْوَارِثِينَ﴾ و ﴿لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾، اهل ایمان و عمل صالح، مستضعفین و بندگان شایسته خدا مصداق عبارت: ﴿تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ﴾ هستند.

۴- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۱۱، یازدهم) دادن حکومت یا گرفتن آن از انسان توسط خدا، نوعی عزت و ذلت است که خداوند در آیه: ﴿مَنْ كَانَ يَرِيدَ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً﴾، خداوند را سرچشمه همه عزت‌ها بیان نموده است.

۵- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۶، دوازدهم) مقصود از ﴿مَنْ تَشَاءُ﴾، دادن حکومت یا گرفتن آن، بدون حساب و کتاب نیست، بلکه نظام جهان بر مبنای قوانین و سنت‌های الهی است که در درس (۶) بیان شده‌اند.

۳- توحید در ولایت

مفهوم توحید در ولایت

• هر کس مالک چیزی باشد، حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، اما دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. به این حق تصرف، ولایت و سرپرستی می‌گویند: ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾

استدلال مربوط به علت ولایت خداوند

از آن جا که خداوند، تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست.

اتصرف مخلوقات با اذن خداوند

• مخلوقات، جز به اذن و اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند. چنین اذنی به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.

• اگر خداوند، پیامبر اکرم ﷺ را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند، بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.

۱- توضیح

ولایت و تصرف توسط سایر مخلوقات به جز خداوند، به معنای واگذاری ولایت الهی به آن‌ها یا کنار خداوند قرارگرفتن نیست؛ بلکه به این معناست آن‌ها واسطه، رساننده ولایت و فرمان‌های خداوند یا مسیر و مجرای ولایت الهی هستند.

۲- کلیدواژه

توحید در ولایت: درک و شناختن این که تنها ولی و سرپرست جهان، خداست و تنها او حق تصرف در عالم و استفاده از آن را دارد و هر تصرف و استفاده دیگری به اذن او و خواست اوست.

۳- ارتباط با درس

آیه: ﴿قُلْ أَفَاتُخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ کسی را شایسته ولایت، سرپرستی و سروری می‌داند که اختیار سود و زیان همه موجودات را دارد، یعنی جلب سود یا دفع زیان همه چیز فقط به دست اوست.

۴- رابطه علت و معلولی

از کلمه «از آن‌جا که» می‌فهمیم که: مالکیت انحصاری جهان توسط خدا: علت و ولایت و سرپرستی جهان به دست خداوند: معلول و نتیجه آن

است. به عبارت دیگر توحید در مالکیت، علت توحید در ولایت است، یعنی کسی حق تصرف و سرپرستی در عالم را دارد که جهان برای او باشد و چون خداوند، تنها مالک حقیقی جهان است، شایسته این تصرف و ولایت می‌باشد.

۵- نکته ترکیبی

آیاتی که بیانگر توحید در ولایت هستند، عبارت‌اند از:
(درس ۵. یازدهم) آیه: ﴿أَتَمَّا وَلِيكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يَقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ﴾ ولایت را مختص خدا می‌داند و سپس ولایت را به پیامبر خدا و جانشینان برحق ایشان که به اذن خداوند، بر سایر مردم ولایت دارند، اختصاص داده است.
(درس ۸. یازدهم) در حدیث سلسله‌الذهب نیز که امام رضا (ع) فرمودند: «بشروطها و أنا من شروطها» ولایت امام را که همان ولایت خداست، شرط توحید بیان نمودند. این حدیث نشان می‌دهد که ولایت امام به اذن خداوند و در مسیر و مجرای ولایت الهی است.
(درس ۹. دوازدهم) یکی از معیارهای تمدن متعالی اسلام، پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت است.

سورة كهف، آية ۲۶

ما لهم من دونه من ولي:
انحصار ولایت بر موجودات به خدا

و لا يشرك في حكمه احداً:
شریک‌نداشتن خدا در ولایت بر مخلوقات

ما لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ
آن‌ها هیچ ولی [و سرپرستی] جز او ندارند
وَ لَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا
و او در فرمانروایی خویش کسی را شریک نمی‌سازد.

توحید در ولایت

۱- ما لهم من دونه من ولي

خداوند، تنها ولی و سرپرست جهان است و هرگونه حق تصرف و تغییر و استفاده، برای خداست. سایر ولایت‌ها و تصرف‌ها، در طول ولایت خداوند و به اذن اوست.

۲- و لا يشرك في حكمه احداً

در حکومت و ولایت خداوند، هیچ شریک و همتایی وجود ندارد و مخلوقات، جز به اذن و اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.

۴- توحید در ربوبیت

مفهوم توحید در ربوبیت

• رب به معنای مالک و صاحب‌اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. اوست که جهان را اداره می‌کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد: ﴿قُلْ أَعِزَّ اللَّهُ أَبْغَى رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾

استدلال مربوط به علت ربوبیت خداوند

• هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد، می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آن‌جا که خداوند تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب هستی نیز می‌باشد.

تدبیر مخلوقات به اذن و تحت تدبیر خداوند

• البته، توحید در ربوبیت، بدان معنا نیست که موجودات، به خصوص انسان، قدرت تدبیر ندارند؛ باغبانی که زحمت می‌کشد و به پرورش درختان اقدام می‌کند، رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. بلکه، توحید در ربوبیت بدین معناست که این باغبان و تدبیرش، همه از آن خدا و تحت تدبیر اویند.

• کشاورز، وقتی خود را با دیگران، یعنی کسانی که در کشت زمین او دخالتی نداشته‌اند، مقایسه می‌کند، می‌بیند که این زراعت حاصل دسترنج خودش است. اما وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می‌کند، می‌بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده، رشد کرده و محصول داده است. در نتیجه، درمی‌یابد که زارع حقیقی و پرورش‌دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگزار او باشد.

۱- توضیح

«رب» تدبیرکننده امور است و خداوند به تدبیر امور مخلوقات خود می‌پردازد. آن‌ها را رشد می‌دهد و به کمال می‌رساند. این به معنای نداشتن قدرت تدبیر انسان‌ها نیست، بلکه به معنای آن است که انسان هر کاری که انجام دهد، خودش و نیرویش را از خدا گرفته و هر چیزی که پرورش یابد، نیز استعدادش را از خدا گرفته است، به همین دلیل می‌گوییم که انسان و تدبیرش همه برای خدا و تحت تدبیر خداست. منظور از تحت تدبیر خدا بودن، در طول تدبیر الهی است. اگر معتقد باشیم که تدبیر انسان در کنار (در عرض) ربوبیت الهی قرار می‌گیرد یا انسان به طور مستقل، امور را تدبیر می‌کند، گرفتار شرک در ربوبیت شده‌ایم.

مقصود از «در طول» ربوبیت الهی این است که انسان همه نیرو و توان و وجودش را از خدا گرفته و با اراده خداوند، قادر به تدبیر است. مقصود از «در عرض» ربوبیت الهی این است که انسان در کنار خداوند، برای خود و بدون نیاز به خدا، قدرت تدبیر دارد. بنابراین در توحید در ربوبیت، بحث افعال الهی و فاعلیت مخلوقات مطرح می‌شود. یعنی خداوند «فعال ما یشاء» است. بدین معنا که هر کاری که اراده بکند، انجام می‌دهد و مخلوقات نیز در طول خداوند، قدرت انجام افعال را دارند. بنابراین هر آیه و مفهومی که به فعل، اراده و مشیت خداوند اشاره دارد، بیانگر توحید در ربوبیت است.

۲- کلیدواژه

توحید در ربوبیت: درک و شناخت این که تدبیر و اداره جهان به دست خداست. اوست که مخلوقات را پرورش می‌دهد و جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که تعیین نموده هدایت می‌کند و به پیش می‌برد.

۳- ارتباط با درس

آیه: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ و تمامی آیاتی که به واژه «رب العالمین» اشاره دارند، بیانگر توحید در ربوبیت است.

۴- رابطه علت و معلولی

از کلمه «از آن‌جا که» می‌فهمیم که: مالکیت، خالقیت و ولایت خداوند بر جهان: علت و تدبیر و پرورش مخلوقات و اداره جهان توسط خداوند: معلول و نتیجه آن است. به عبارت دیگر، توحید در خالقیت، مالکیت و ولایت، علت و توحید در ربوبیت، معلول است.

۵- نکته ترکیبی

آیاتی که بیانگر توحید در ربوبیت هستند، عبارت‌اند از: (درس ۲، ۵، ۱۰، یازدهم و ۵، دوازدهم) آیه: ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ﴾ که به هدایت انسان توسط خداوند اشاره دارد، بیانگر توحید در ربوبیت است. (درس ۱۰، ۵، ۱۰، دهم) آیه: ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ﴾ به توحید در ربوبیت اشاره دارد.

(درس ۳، یازدهم) آیه: ﴿وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾ و آیه «خداوند، آسمان‌ها را با ستون‌هایی که برای شما دیدنی نیستند، برپا داشته است.» که به تدبیر آسمان و اداره جهان توسط خدا اشاره دارد، بیانگر توحید در ربوبیت است.

(درس ۹، یازدهم) آیه: ﴿ذَلِكَ بَانَ لِلَّهِ لَمْ يَكْ مُغَيَّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ﴾ که بیانگر نعمت‌دهی خداوند به مخلوقاتش است، بیانگر تدبیر و اداره جهان توسط خدا یا توحید در ربوبیت است.

آیه: ﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا﴾ با بیان اراده الهی به توحید در ربوبیت اشاره دارد.

(درس ۱۲، یازدهم) آیه: ﴿وَرِزْقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ نیز بیانگر توحید در ربوبیت است.

(درس ۱۰، دوازدهم) آیه: ﴿كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ بیانگر توحید در ربوبیت است.

(درس ۳، دوازدهم) آیه: ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ﴾ به توحید در ربوبیت اشاره دارد.

(درس ۵، دوازدهم) آیه: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا﴾ که به حفاظت و نگهداری جهان توسط خداوند اشاره دارد، بیانگر توحید در ربوبیت است.

آیه ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ با عبارت ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بیانگر توحید در ربوبیت است.

(درس ۴، دوازدهم) آیه: ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ بیانگر هدایت خاص انسان‌های مجاهد توسط خداوند و توحید در ربوبیت است. تمامی سنت‌های الهی، مشمول قانون‌های خداوند در مسیر ربوبیت الهی و اداره جهان توسط خداست.

(درس ۷، دوازدهم) آیه: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسُخِّلْهُمْ فِي رَحْمَةِ مِنِّهِ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾ با بیان هدایت الهی بیانگر توحید در ربوبیت است.

سورة انعام، آیه ۱۶۴

۳- رابطه علت و معلولی

علت آن که شایسته نیست جز خدا را پروردگار خود بدانیم: ﴿قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغَى رَبًّا﴾ در عبارت دوم آمده: ﴿وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾: انحصار ربوبیت به خدا

۴- ارتباط مفهومی

عبارت: ﴿هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾ با آیه: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ ارتباط مفهومی دارد و هر دو بیانگر توحید در ربوبیت است.

۱- قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغَى رَبًّا

در این آیه خداوند به پیامبر خویش می‌گوید که به مشرکین بگو سزاوار نیست که غیر از خدا را پروردگار خود بدانیم.

۲- وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ

این عبارت، بیانگر اعلان توحید در ربوبیت است. پرورش‌دهنده، مدبّر و صاحب‌اختیار همه چیز خداست.

شرک و مراتب آن

|| مفهوم شرک ||

- شرک به معنای شریک قرار دادن خدا است. هر کس که معتقد باشد خداوند شریک دارد، مشرک به حساب می‌آید.
- شرک نیز مانند توحید درجاتی دارد که متناسب با درجات توحید، به برخی از آن‌ها می‌پردازیم.

١- توضیح

شرک زمانی محقق می‌شود که در کنار خداوند، برای او همتایی تصور کنیم. در نتیجه اگر برای کسی در طول خداوند، قائل به خالقیت یا مالکیت یا ولایت یا ربوبیت باشیم، شرک نیست. زیرا معنای «در طول» این است که آن موجود، قدرت ولایت، تدبیر، مالکیت و ایجاد کردن خود را از خدا گرفته است.

۲- کلیدواژه

شرک: شریک قرار دادن برای خدا

۳- نکتہ ترکیبی

(درس ۹. دهم) عبارت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا﴾^۱ بیانگر گرفتاری به شرک در برخی انسان‌هاست.

۱- شرکت در خالقیت

اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده‌اند، گرفتار شرک در خالقیت شده است.

١- توضیح

اعتقاد به چند خالق و آفریننده برای جهان، موجب شرک در خالقیت می‌شود. در بحث توحید در خالقیت نیز گفتیم اگر کسی معتقد به آن باشد که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان هستند یا با همکاری یکدیگر جهان را آفریده‌اند، گرفتار شرک شده است و

۲- ارتباط با درس

این اعتقاد موجب نقص و نیازمندی و محدودیت خدایان می‌شود.
در حالی که خداوند، بی‌نیاز و غنی است: ﴿و الله هو الغنی الحمید﴾
۲- ارتباط با درس
آیه: ﴿ام جعلوا لله شركاء خلقوا كخلقه﴾ بیانگر شرک در خالقیت است.

۲- شرک در مالکیت

عبارت است از اعتقاد به این‌که علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند. اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود.

توضیح

میان شرک در خالقیت و شرک در مالکیت، تلازم برقرار است؛ یعنی کسی که معتقد به چند خالق برای جهان است، حتماً آن چند خالق را نیز مالک جهان می‌داند. همان‌طور که در توحید در مالکیت نیز گفتیم

خداوندی که تنها خالق جهان است، تنها مالک جهان نیز می‌باشد. در این قسمت نیز اگر مالکیت سایر مخلوقات را در کنار مالکیت خداوند بدانیم، گرفتار شرک شده‌ایم اما اگر در طول و پس از مالکیت خدا بدانیم با توحید منافاتی ندارد.

۳- شرک در ولایت

- عبارت است از اعتقاد به این که علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارند.

١- توضیح

هر جا که برای غیرخدا، در کنار (در عرض) خدا، خالقیت، مالکیت، ولایت یا ربوبیت قائل باشیم، دچار شرک شده‌ایم.

۲- ارتباط با درس

آیه: ﴿قُلْ أَتَأْتِدُّونَ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَعًا وَلَا ضَرًّا﴾^۱
 مشرکین در ولایت را مورد خطاب قرار داده و می گوید کسی که اختیار

۳- نکته ترکیبی
(درس ۴ یازدهم) آیه: ﴿يُرِيدُونَ أَن يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ﴾ به کسانی اشاره می‌کند که طاغوت را به عنوان ولی و سرپرست خود انتخاب کرده و در نتیجه در عمل نیز به او مراجعه می‌کنند، در حالی که خداوند به آنان فرمان داده که به او کفر بورزند.

۴- شرک در ربوبیت

- عبارت است از اعتقاد به این‌که، علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند.
- اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند، گرفتار شرک شده است.

١- توضیح

در این‌جا نیز کسی دچار شرک در ربوبیت می‌شود که در کنار خدا یا به‌طور مستقل و جداگانه، برای غیرخدا، تدبیر و ربوبیت قائل باشد.

۲- نکتہ ترکیبی

(درس ۳- دوازدهم) بیان عبارت: ﴿إِنَّا رَبُّكَمُ الْأَعْلَى﴾ از سوی فرعون که در قرآن کریم به آن اشاره شده است، بیانگر شرک در ربوبیت می‌باشد.

تدبیر در قرآن (۲)

به آیات تدبّر در قرآن ابتدای درس مراجعه کنید و مراتب توحید یا شرک را در عبارات آن مشخص کنید.

قل من رب السماوات و الارض قل الله: توحید در ربوبیت قل افاخذتم من دونه اولياء: شرک در ولایت

ام جعلوا لله شركاء خلقوا كخلقه: شرک در خالقیت
قل الله خالق كل شيء: توحید در خالقیت

طرح چندسؤال

• مرز توحید و شرک کجاست؟

• آیا اگر کسی پزشک را وسیله درمان و بهبود بیماری بداند، مشرک است؟

• آیا اگر کسی از غیر خدا درخواست کمک کند، گرفتار شرک شده است؟

• آیا اگر کسی دعا را وسیله جلب مغفرت الهی و صدقه را وسیله دفع بلا بداند، مشرک است؟

• آیا توسل به پیامبران و معصومین (علیهم‌السلام) شرک به حساب می‌آید؟

در پاسخ به سؤال‌های فوق می‌گوییم:

۱- خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

مثال آتش موجب گرما و روشنی و دارو سبب شفا و بهبودی است. پزشک وسیله درمان، معمار عامل بنای ساختمان و معلم نیز وسیله تعلیم و تربیت است. در امور معنوی نیز همین‌گونه است. دعا سبب مغفرت و آمرزش، صدقه موجب دفع بلا و صله رحم موجب افزایش طول عمر است.

همه این روابط توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد. بنابراین کسی که برای آموختن نزد معلم می‌رود، یا برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند، نه تنها معلم و پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به قانون الهی عمل کرده است.

۲- همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته‌ها نیز منافاتی با توحید ندارد؛ زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیرمادی با اذن خداوند این کار را انجام می‌دهند.

عقیده به توانایی پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان (مانند شفادادن) وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء از خداوند و به اذن خدا بدانیم، عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفا بخشی داروست که خداوند به آن بخشیده است.

این توانایی تنها به زمان حیات دنیوی پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) اختصاص ندارد و پس از رحلت ایشان نیز استمرار دارد. به عبارت دیگر، روح مطهر رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) پس از رحلت زنده است و می‌تواند به انسان‌ها یاری برساند.

• اکنون اگر ما از رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) چیزی درخواست کنیم، درخواست از جسم ایشان نیست، بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

آیا اگر کسی از پدر و مادرش و یا هر مؤمنی بخواهد که برای سعادت‌مندی او دعا کند، چنین درخواستی شرک‌آلود است؟

اجریان غلط تکفیری و آثار سوء آن

• هیچ گروهی از مسلمانان، غیر از جریانی که امروزه به «تکفیری‌ها» مشهور شده، چنین درخواستی را شرک‌آلود نمی‌دانند. جریان تکفیری در سال‌های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده است.

• پیروان این جریان فکری خشک و غیرعقلانی با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آن‌ها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند.

• پیروان این جریان می‌گویند توسل به پیامبران و معصومین شرک است. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای این که خدا انسان را ببخشد، شرک است و هم چنین معتقدند این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.

• متأسفانه این جریان بزرگ‌ترین ضربه را بر اسلام وارد کرد و سبب تنفر برخی از مردم جهان از اسلام شد. از همین جا می‌توان دریافت که چرا دقیقاً در زمانی که مسلمانان در پرتو بیداری اسلامی، در حال معرفی اسلام حقیقی به مردم جهان بودند و حتی جمعیت کشورهای صنعتی به سرعت در حال تغییر به نفع مسلمانان بود، چنین جریانی شکل گرفت.

۱- توضیح

این قسمت به بررسی نقش اسباب و واسطه‌ها در انجام امور و رابطه آن‌ها با توحید و شرک در ربوبیت پرداخته است. درخواست از اولیای الهی و پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) برای برآوردن حاجات انسان یا شفای بیماران منافاتی با توحید در ربوبیت ندارد. برای این مسئله دو دلیل وجود دارد. اول آن که انکار وسائط (واسطه‌ها) در جهان به معنای انکار نظام اسباب و سببی و نظام علت و معلولی است. در حالی که خداوند، خود این رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

دوم آن که، تفکر سطحی که می‌پندارد این امور شرک است، گمان می‌کند که وسائط، منحصر در روابط مادی و طبیعی است و وسائط معنوی و غیرمادی که مربوط به جنبه‌های معنوی و روحی پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و ائمه اطهار (علیهم‌السلام) می‌شود، وجود خارجی ندارد. در حالی که همان رابطه علیت که در امور مادی جاری است، در امور معنوی نیز وجود دارد. کسی که از پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) می‌خواهد تا او را در امور یاری کند، پذیرفته است که پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) وسیله و واسطه‌ای برای

الطاف الهی است و ایشان هیچ کاری را بدون اذن خدا انجام نمی‌دهد.

۲- کلیدواژه

تکفیری: جریان خشک و غیرعقلانی که با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارد، هرگونه توسل به پیامبران و معصومین یا شفیع قرار دادن آن‌ها و طلب دعا را شرک می‌داند و چنین شخصی را از زمره مسلمانان خارج ساخته است و او را کافر می‌داند.

۳- رابطه علت و معلولی

از کلمه «زیرا» می‌فهمیم که: انجام امور توسط علت‌ها و اسباب غیرمادی: علت و عدم منافات با توحید در ربوبیت: معلول و نتیجه آن است. هم چنین: زنده بودن روح مطهر پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و معصومین: علت و یاری‌رسانی آن‌ها به انسان‌ها حتی پس از مرگشان: معلول و نتیجه آن است.

۴- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۴- یاد دهم) یاری‌رسانی‌های پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و امامان معصوم (علیهم‌السلام) به مردم، از مصادیق ولایت معنوی ایشان است.

۵- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۵. دوازدهم) استفاده از اسباب و واسطه‌ها همان علل طولی است که چون در طول اراده خدا و به اذن اوست، منافاتی با توحید ندارد.

۶- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۶. دوازدهم) دعا که سبب مغفرت و صدقه که موجب دفع بلا و

صله رحم که موجب افزایش طول عمر است، همگی از مصادیق سنت «تأثیر اعمال انسان در زندگی او» است و با آیه ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ﴾ ارتباط دارد.

اذکرغونه‌هایی از توسل درقرآن کریم!

۱- فرزندان یعقوب

قرآن کریم نقل می‌کند که فرزندان یعقوب از پدرشان درخواست کردند که برای آن‌ها طلب آموزش کند و یعقوب نیز به آنان وعده دعا داد.

۲- بی‌تأثیری استغفار پیامبر ﷺ برای منافقان

قرآن کریم بیان می‌کند که استغفار پیامبر در حق منافقان مؤثر نیست، اما در مورد دیگران مؤثر است. در تاریخ آمده است که مسلمانان در زمان پیامبر برای درخواست دعا نزد آن حضرت می‌آمدند. پس از رحلت ایشان نیز کنار قبر ایشان می‌رفتند و یا از دور درخواست خود را مطرح می‌کردند.

توضیح

در قرآن کریم مواردی ذکر شده که نشان می‌دهد درخواست از پیامبران و یا شفیع قرار دادن آن‌ها برای مغفرت و یا درخواست دعا همگی اموری بوده که انجام شده و منافاتی با توحید در ربوبیت ندارد، بلکه پیامبران

خدا به واسطه اسباب غیرمادی و به لحاظ این که کامل‌ترین و نزدیک‌ترین انسان‌ها به خدا بوده‌اند، اسباب و علت نزدیک‌تری برای دست‌یابی به حاجات یا مغفرت الهی هستند. این نمونه‌ها مردودبودن اعتقاد تکفیری‌ها را اعلام می‌کند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

کنکور

۵۹- عقیده به توانایی پیامبر اکرم ﷺ و اولیای دین ﷺ در برآوردن حاجات انسان چه زمانی مصداق شرک پیدا می‌کند و «فعال مایشاء بودن» خاص ذات یگانه خداوند است که سداستوار موانع، به اراده او کنار رود و توحید او به ظهور رسد.

(ترکیبی ریاضی ۹۷ و انسانی ۹۱)

- (۱) این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم - خالقیت
- (۲) این توانایی را در طول اراده الهی بدانیم - خالقیت
- (۳) این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم - ربوبیت
- (۴) این توانایی را در طول اراده الهی بدانیم - ربوبیت

(تبری ۹۷)

۶۰- باغبانی که درختان تحت تدبیر او هستند، چگونه توحید در ربوبیت را دریافته است و کدام آیه به آن اشاره دارد؟

- (۱) دقت در چگونگی اثرگذاری تدبیر او در گیاهان - ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ﴾
- (۲) دقت در چگونگی اثرگذاری تدبیر او در گیاهان - ﴿قُلْ أَعِزُّ لِلَّهِ أَغْنَىٰ رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
- (۳) بررسی رابطه طولی تدبیر او و تدبیر خداوند متعال - ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ﴾
- (۴) بررسی رابطه طولی تدبیر او و تدبیر خداوند متعال - ﴿قُلْ أَعِزُّ لِلَّهِ أَغْنَىٰ رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾

(زبان ۹۷)

۶۱- با توجه به آیه شریفه ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَ لَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾ کدام مفهوم در یافت می‌شود؟

- (۱) خدا ولی همه عالم است و اگر او به کسی اذن دهد، آن شخص می‌تواند در امور عالم تدبیر کند.
- (۲) هرگونه تصرف در جهان، حق و شایسته خداوند است و غیر از او کسی بر موجودات ولایت مستقل ندارد.
- (۳) اگر خداوند پیامبر ﷺ را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند، یعنی بخشی از ولایت خود را به او واگذار کرده است.
- (۴) چون مخلوقات جهان از خدایند، مالک اصلی و حقیقی آن‌ها نیز خداوند است و مالکیت و ربوبیت هم از آن اوست.

۶۲- کسی که گمان می‌کند سایر مخلوقات مستقل از خداوند می‌توانند در اداره امور جهان دخالت کنند، گرفتار چه شرکی شده است و «هرگونه تصرف در جهان، حق خدا و شایسته اوست.» ناظر بر کدام بُعد از ابعاد توحید است؟

(ترکیبی هنر ۹۶ و زبان ۹۴)

- (۱) شرک در ولایت - ولایت
- (۲) شرک در ربوبیت - ولایت
- (۳) شرک در ربوبیت - مالکیت
- (۴) شرک در ولایت - مالکیت

۶۳- عبارت «خداوند جهان را به سوی آن مقصدی که برایش معین فرموده به پیش می‌برد.» اشاره به کدام بُعد توحید دارد و کدام آیه، مرتبط با این مرتبه توحید است؟

(سراسری قارچ از کشور ۹۵ با تغییر)

- (۱) مالکیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَ لَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
- (۲) ربوبیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَ لَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
- (۳) مالکیت - ﴿قُلْ أَعِزُّ لِلَّهِ أَغْنَىٰ رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
- (۴) ربوبیت - ﴿قُلْ أَعِزُّ لِلَّهِ أَغْنَىٰ رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾

(ریاضی ۹۵)

۶۴- اگر خداوند متعال به کسی اذن دهد تا در اشیائی تصرف نماید، این اجازه چه مفهومی دارد؟

- (۱) در مسیر و مجرای ولایت الهی قرار گرفته و از خودش استقلالی ندارد.
- (۲) به معنای واگذاری ولایت خداوند به آن شخص و لازمه توحید در ولایت است.
- (۳) تصرف او در جهان در عرض ولایت خداست و هیچ‌کس دیگری جز او ولی انسان‌ها نیست.
- (۴) با توجه به ظرفیت متفاوت انسان‌ها، خداوند بخشی از ولایت خود را به آن‌ها واگذار می‌کند.

۶۵- عقیده به توانایی اولیای دین در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک در است که این توانایی را بدانیم و آیه ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ بر دلالت دارد.

(فارج از کشور ۹۳)

- (۱) ربوبیت - در طول اراده خدا - اصل توحید
(۳) ربوبیت - از خود آن‌ها - اصل توحید
(۴) خالقیت - در طول اراده خدا - توحید در خالقیت

(ریاضی ۹۳)

۶۶- کدام مورد تأییدکننده توحید در خالقیت است؟

- (۱) کسی نمی‌تواند مستقل از خداوند در امور جهان دخالت کند و مثلاً بیماری را شفا بخشد یا مشکلی را رفع کند.
(۲) اگر خداوند به کسی اذن دهد، آن شخص نیز می‌تواند در محدوده اجازه خداوند در اشیائی تصرف نماید.
(۳) در تصور چندخدایی هر یک از آنان باید کمالاتی را دارا باشند که دیگری ندارد وگرنه عین هم می‌شوند.
(۴) خداست که جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین کرده است، هدایت می‌نماید.

۶۷- عبارات: «خداوند یگانه است و شریک و همتایی ندارد» و «اوست خدایی یکتا و حاکم بر همه چیز» به ترتیب بر کدام بُعد از ابعاد توحید، دلالت دارد؟

(انسانی ۹۳)

- (۱) اصل توحید - توحید خالقیت
(۲) توحید خالقیت - اصل توحید
(۳) اصل توحید - اصل توحید
(۴) توحید خالقیت - توحید خالقیت

(فارج از کشور ۹۳ با تغییر)

۶۸- هستی‌بخشی انحصاری خداوند از دقت در پیام کدام مورد، مفهوم می‌گردد؟

- (۱) ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾
(۲) ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾
(۳) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
(۴) ﴿تَوَتَّى الْمَلِكِ مِنْ تَشَاءٍ وَتَنْزِعِ الْمَلِكِ مِمَّنْ تَشَاءُ﴾

۶۹- اداره جهان و هدایت این مجموعه هدفمند به سوی مقصدی که برایش مقدر شده است، مرتبط با توحید در است که پیام آیه شریفه حاکی از آن است.

(ریاضی ۹۳ با تغییر)

- (۱) ربوبیت - ﴿قُلْ أَعِزَّ اللَّهُ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
(۲) ولایت - ﴿قُلْ أَعِزَّ اللَّهُ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
(۳) ربوبیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
(۴) ولایت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾

۷۰- استمداد از حقیقت روحانی و ولایت معنوی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و دیگر معصومان علیهم جمیعاً صلوات الله و سلامه، به معنای دور شدن از مرز توحید که فهم پیام آیه شریفه دستگیر ما در این وادی پر غوغا است.

(تجربی ۹۳ با تغییر)

- (۱) ربوبیت - نیست - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
(۲) ولایت - نیست - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
(۳) ربوبیت - است - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
(۴) ولایت - است - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾

۷۱- افتتاح حساب جداگانه مستقل برای عوامل تأثیرگذار در شفا بخشی و گره‌گشایی و جز آن، به معنای انحراف از توحید در است که دقت در پیام آیه شریفه به ثبات قدم موحّد نیکواعتقاد می‌انجامد.

(انسانی ۹۳ با تغییر)

- (۱) ولایت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
(۲) ولایت - ﴿قُلْ أَعِزَّ اللَّهُ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
(۳) ربوبیت - ﴿قُلْ أَعِزَّ اللَّهُ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
(۴) ربوبیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾

(هنر ۹۳ با کمی تغییر)

۷۲- ولایت خداوند بر جهان، برخاسته از او است که برای جز او، موقوف به می‌باشد.

- (۱) وحدت ذاتی - واگذاری بخشی از ولایت به او
(۲) مالکیت حقیقی - واگذاری بخشی از ولایت به او
(۳) وحدت ذاتی - قرار دادن او در مسیر و مجرای ولایت الهی
(۴) مالکیت حقیقی - قرار دادن او در مسیر و مجرای ولایت الهی

۷۳- یک انسان موحّد را عقیده بر آن است که: «همه مخلوقات، در کارهای خود نیازمند و وابسته به خداوند هستند، اما خداوند، در اداره جهان به آن‌ها نیازی ندارد». این مبنای اعتقادی از دقت در پیام کدام آیه، مفهوم می‌گردد؟

(زبان ۹۳)

- (۱) ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾
(۲) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
(۳) ﴿قُلْ أَعِزَّ اللَّهُ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
(۴) ﴿قُلْ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ تَوَتَّى الْمَلِكِ مِنْ تَشَاءٍ﴾

۷۴- اگر بگوییم: «خدا، صاحب‌اختیاری است که تدبیر همه امور هستی به دست اوست.» و «خداوند تنها مبدأ و هستی‌بخش جهان است.» به ترتیب بر توحید در و تأکید کرده‌ایم که پیام آیات شریفه و به ترتیب حاکی از آن است.

(ترکیبی انسانی و هنر ۹۳ با تغییر)

- (۱) ولایت - ربوبیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
(۲) ربوبیت - خالقیت - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
(۳) ولایت - خالقیت - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
(۴) ربوبیت - ربوبیت - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾

۷۵- اگر گفته شود: «اعتقاد پیروان ادیان الهی بر آن است که وجود خدا وابسته به چیزی نیست.» بر فهم پیام کدام آیه تأکید شده است و چه مرتبه‌ای از توحید، ترسیم شده است؟

(زبان ۹۳ با تغییر)

- (۱) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ - ذاتی
(۲) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ - ربوبیت
(۳) ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتُخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ - ربوبیت
(۴) ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتُخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ - ذاتی

۷۶- اگر بگوییم: «هرگونه تصرف در جهان، حق خداوند است» به توحید در تأکید کرده‌ایم که برخاسته از توحید در است و بیانگر امر نخستین آن پیام آیه شریفه می‌باشد.

(فارج از کشور ۹۱ با تغییر)

(۱) ولایت - مالکیت - ﴿ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احدا﴾

(۲) ولایت - مالکیت - ﴿قل اللهم مالک الملك تؤتی الملك من تشاء و تنزع الملك ممن تشاء﴾

(۳) مالکیت - ولایت - ﴿قل اللهم مالک الملك تؤتی الملك من تشاء و تنزع الملك ممن تشاء﴾

(۴) ربوبیت - مالکیت - ﴿قل من رب السماوات و الارض قل الله﴾

۷۷- اگر بگوییم: «انسان و تدبیرش، همه از آن خدا است» و «خدا، مخلوقات را به سوی مقصدی که برای آن‌ها معین فرموده است، به پیش می‌برد» به ترتیب بر توحید در و توحید در تأکید کرده‌ایم که پیام آیه شریفه بیانگر دومین مورد است.

(هنر ۹۱ با تغییر)

(۱) ربوبیت - ربوبیت - ﴿ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احدا﴾ (۲) ربوبیت - خالقیت - ﴿قل الله خالق کل شیء و هو الواحد القهار﴾

(۳) ربوبیت - ربوبیت - ﴿قل أ غیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء﴾ (۴) خالقیت - ربوبیت - ﴿قل أ غیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء﴾

۷۸- این‌که بگوییم: موجودات همه مخلوق خداوندند، بر توحید در که آغاز دینداری را او رقم می‌زند و به ترتیب بر آیات و تطبیق دارد، تکیه کرده‌ایم.

(زبان ۹۰ با تغییر)

(۱) خالقیت - عبادت - ﴿و لم یکن له کفو احد﴾ - ﴿ان الله ربی و ربکم فاعبدوه﴾ (۲) ربوبیت - عبادت - ﴿و لم یکن له کفو احد﴾ - ﴿ان الله ربی و ربکم فاعبدوه﴾

(۳) خالقیت - محبت - ﴿قل الله خالق کل شیء﴾ - ﴿و الذین آمنوا اشد حباً لله﴾ (۴) ربوبیت - محبت - ﴿قل الله خالق کل شیء﴾ - ﴿و الذین آمنوا اشد حباً لله﴾

۷۹- پیام آیه شریفه ﴿قل أ غیر الله ابغی رباً﴾ همان تأثیرگذاری انسان در فاعلیت‌ها و اعلان توحید در می‌باشد.

(هنر ۸۹ با تغییر)

(۱) قبول - به صورت مستقل - ولایت (۲) رد - به صورت مستقل - ولایت

(۳) رد - نه به صورت مستقل - ربوبیت (۴) قبول - نه به صورت مستقل - ربوبیت

(زبان ۸۹ با تغییر)

۸۰- از دقت در کدام مورد، به ترتیب توحید در ولایت و توحید در ربوبیت، مفهوم می‌گردد؟

(۱) ﴿و هو الواحد القهار﴾ - ﴿لم یلد و لم یولد﴾ و لم یکن له کفو احد

(۲) ﴿و لا یشرک فی حکمه احدا﴾ - ﴿لم یلد و لم یولد﴾ و لم یکن له کفو احد

(۳) ﴿و لا یشرک فی حکمه احدا﴾ - ﴿قل من رب السماوات و الارض قل الله﴾

(۴) ﴿و هو الواحد القهار﴾ - ﴿قل من رب السماوات و الارض قل الله﴾

(تجربی ۸۸ با تغییر)

۸۱- از دقت در کدام آیه، مفهوم توحید در ربوبیت به دست می‌آید؟

(۱) ﴿قل الله خالق کل شیء و هو الواحد القهار﴾ (۲) ﴿ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احدا﴾

(۳) ﴿قل اللهم مالک الملك تؤتی الملك من تشاء﴾ (۴) ﴿قل أ غیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء﴾

(ریاضی ۸۷ با تغییر)

۸۲- اسماء الهی «رب» و «احد» به ترتیب مبین کدام یک از مفاهیم پیرامون توحید هستند؟

(۱) ربوبی - اصل توحید (۲) اصل توحید - ربوبی (۳) ربوبی - ربوبی (۴) اصل توحید - اصل توحید

۸۳- با توجه به آیه شریفه ﴿قل اللهم مالک الملك...﴾ مفهوم می‌گردد که مالکیت انسان در مالکیت خداوند است، یعنی

(انسانی ۸۷ با کمی تغییر)

(۱) طول - همان چیزی که یک انسان مالک آن است در همان حال خداوند نیز مالک می‌باشد

(۲) عرض - همان چیزی که یک انسان مالک آن است در همان حال خداوند نیز مالک می‌باشد

(۳) طول - مالک اصلی و حقیقی خداوند است و مالکیت انسان و خدا بر یک چیز، یک مالکیت اشتراکی است

(۴) عرض - مالک اصلی و حقیقی خداوند است و مالکیت انسان و خدا بر یک چیز، یک مالکیت اشتراکی است

۸۴- تصور استقلال در فاعلیت مخلوقات، منجر به شرک می‌شود و فهم درست ارتباط طولی در پدیده‌ها عین توحید است. (هنر ۸۷)

(۱) ربوبی - عبادی (۲) در خالقیت - ربوبی (۳) ربوبی - ربوبی (۴) در خالقیت - عبادی

(زبان ۸۷ با تغییر)

۸۵- تمام موارد، بیانگر یگانه‌بودن خداوند است، به جز مورد:

(۱) ﴿و هو الواحد القهار﴾ - ﴿و لم یکن له کفو احد﴾ (۲) ﴿و هو الواحد القهار﴾ - ﴿ما لهم من دونه من ولی﴾

(۳) ﴿و لم یکن له کفو احد﴾ - ﴿قل هو الله احد﴾ (۴) ﴿قل هو الله احد﴾ - ﴿و هو الواحد القهار﴾

تألیفی

۸۶- در کلام امام علی (ع)، عزت و افتخار کافی برای ایشان به ترتیب چیست و آن امام معصوم (ع) چه توفیقی را از خداوند خواستار شده است؟

(۱) بندگی خدا - پروردگاری خداوند - همه اعمال خود را بر مدار توحید قرار بدهد.

(۲) پروردگاری خداوند - بندگی خدا - آن‌گونه باشد که خداوند دوست دارد.

(۳) بندگی خدا - پروردگاری خداوند - آن‌گونه باشد که خداوند دوست دارد.

(۴) پروردگاری خداوند - بندگی خدا - همه اعمال خود را بر مدار توحید قرار بدهد.

۸۷- حیات و معنابخشی به معارف و احکام دینی با که به معنای است، محقق می‌شود.

(۱) عبودیت - پرستش خدای یگانه (۲) توحید - معرفت به ذات حق (۳) عبودیت - اطاعت از معبود بی‌همتا (۴) توحید - اعتقاد به خدای یگانه

۸۸- با توجه به آیات قرآن کریم، کدام عبارت شریفه، در مذمت دیدگاه مشرکان در مورد تغییر در جهان و استفاده از آن است و کدام مرتبه از شرک را نشان می‌دهد؟

- (۱) ﴿إِمْ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ﴾ - ولایت
(۲) ﴿قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - ولایت
(۳) ﴿إِمْ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ﴾ - مالکیت
(۴) ﴿قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - مالکیت
- ۸۹- قرآن کریم چه دلیلی را برای عدم شایستگی بت‌های ساختگی به عنوان ولی و سرپرست بیان می‌کند و برای این‌که در انتخاب ولی خود دچار خطا نشویم، بهتر است چگونه عمل کنیم؟

- (۱) ﴿فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ﴾ - قدرت الهی را در همه امور ببینیم و بدانیم که ولایت خداوند قابل واگذاری نیست.
(۲) ﴿لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - چشم دل خود را بر روی حقایق باز کنیم تا نور الهی بر دل ما بتابد.
(۳) ﴿فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ﴾ - چشم دل خود را بر روی حقایق باز کنیم تا نور الهی بر دل ما بتابد.
(۴) ﴿لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - قدرت الهی را در همه امور ببینیم و بدانیم که ولایت خداوند قابل واگذاری نیست.
- ۹۰- عبارت قرآنی: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللّٰهُ﴾ چه بعدی از مراتب توحید را نشان می‌دهد و چه استدلالی برای آن وجود دارد؟
- (۱) خداوند، حق تصرف و تغییر در جهان را دارد - خالق، مالک و ولی جهان خداست.
(۲) خداست که جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدش به پیش می‌برد - موجودات جهان به خداوند نیازمند و وابسته‌اند.
(۳) خداست که جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدش به پیش می‌برد - خالق، مالک و ولی جهان خداست.
(۴) خداوند، حق تصرف و تغییر در جهان را دارد - موجودات جهان به خداوند نیازمند و وابسته‌اند.
- ۹۱- اعتقاد به شرک در لزوماً شرک در را نیز به همراه خواهد داشت و عبارت ﴿إِنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادُ الضَّالِّحِينَ﴾ تبیین‌کننده مفهوم خدا است.

- (۱) خالقیت - مالکیت - ربوبیت (۲) خالقیت - ربوبیت - خالقیت (۳) ولایت - ربوبیت - مالکیت (۴) ولایت - مالکیت - خالقیت
- ۹۲- این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان هستند یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند، به چه معنا است؟

- (۱) هیچ‌یک از خدایان قدرت تدبیر ندارد - همه خدایان به یکدیگر نیازمند و محتاج‌اند.
(۲) هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند - همه خدایان به یکدیگر نیازمند و محتاج‌اند.
(۳) هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند - هر یک از خدایان کمالاتی را دارد که دیگری ندارد.
(۴) هیچ‌یک از خدایان قدرت تدبیر ندارد - هر یک از خدایان کمالاتی را دارد که دیگری ندارد.
- ۹۳- اعتقاد به این‌که «علاوه بر خداوند و او، دیگری نیز هستند که صاحب اختیار جهان‌اند»، به معنای انحراف از توحید در است و فهم نادرست آن به می‌انجامد.

- (۱) در کنار - ولایت - توسل صرف به اسباب مادی و حذف اسباب غیرمادی
(۲) با وساطت - ولایت - توسل صرف به اسباب مادی و حذف اسباب غیرمادی
(۳) در کنار - ربوبیت - شرک دانستن توسل به پیامبران و معصومین (علیهم‌السلام)
(۴) با وساطت - ربوبیت - شرک دانستن توسل به پیامبران و معصومین (علیهم‌السلام)
- ۹۴- از این‌که قرآن کریم نقل می‌کند که فرزندان یعقوب از پدرشان درخواست کردند که برای آن‌ها طلب آموزش کند و یعقوب نیز به آنان وعده داد، چه نتیجه‌ای گرفته می‌شود؟

- (۱) مرز میان توحید و شرک، توسل به اسباب مادی و غیرمادی است.
(۲) رابطه علیت میان پدیده‌های جهان، همیشه مستقیماً از طریق الهی انجام می‌شود.
(۳) عقیده به توانایی اولیای دین در برآوردن حاجات انسان، موجب شرک در ربوبیت است.
(۴) توسل‌جستن به امامان نمونه‌ای از رابطه علیت در امور معنوی است.

۹۵- با توجه به کدام استدلال، توحید در مالکیت را استنباط می‌کنیم و قرآن کریم در این رابطه چه می‌فرماید؟

- (۱) هر کس که صاحب اختیار چیزی باشد، مالک آن نیز هست - ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
(۲) هر کس که چیزی را پدید می‌آورد، مالک آن است - ﴿تَوْتَى الْمَلِكُ مِنْ تَشَاءٍ﴾
(۳) هر کس که صاحب اختیار چیزی باشد، مالک آن نیز هست - ﴿تَوْتَى الْمَلِكُ مِنْ تَشَاءٍ﴾
(۴) هر کس که چیزی را پدید می‌آورد، مالک آن است - ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
- ۹۶- مالکیت انحصاری خداوند متعال بر عالم، چه ضرورتی را ایجاب می‌کند و بی‌اعتقادی به آن به چه معناست؟

- (۱) ﴿اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در خالقیت
(۲) ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ﴾ - شرک در ربوبیت
(۳) ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ﴾ - شرک در ولایت
(۴) ﴿اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در مالکیت

۹۷- «سردرگمی میان معبود راستین و معبودان دروغین» و «قبول یک مبدأ برای جهان به ترتیب از کدام بخش آیه شریفه ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللّٰهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا...﴾ ام جعلوا لله شركاء خلقوا كخلقه فتشابه الخلق عليهم قل الله خالق كل شيء و هو الواحد القهار﴾ به دست می‌آید؟

- (۱) ﴿قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - ﴿قُلِ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾
(۲) ﴿إِمْ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ﴾ - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللّٰهُ﴾
(۳) ﴿قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللّٰهُ﴾
(۴) ﴿إِمْ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ﴾ - ﴿قُلِ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾

۹۸- گفتن جمله ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ از آغاز رسالت نبی اکرم ﷺ برای تازه مسلمانان چه ثمره‌ای در پی داشت؟

- (۱) همه انسان‌ها را با یکدیگر برابر می‌کرد و هیچ فردی بر فرد دیگر برتری نداشت و تبعیض‌ها لغو می‌گردید.
- (۲) تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می‌شد و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می‌گشت.
- (۳) امکان رشد و تعالی را برای جامعه فراهم می‌کرد و انسان‌ها موظف به تأمین حقوق فرد مسلمان بودند.
- (۴) جامعه به سوی وحدت و هماهنگی پیش می‌رفت و تمام ارکان جامعه رنگ توحید به خود می‌گرفت.

۹۹- در قرآن کریم، سورهٔ رعد آن‌گاه که مشرکان برای خدا شریک‌هایی قرار دادند که آن شرک‌ها مثل خداوند تعالی مخلوقات را می‌آفریند، چه پاسخی می‌شنوند؟

- (۱) ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ﴾
- (۲) ﴿قُلْ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ تَوْتَى الْمَلِكِ مِنْ تَشَاءُ﴾
- (۳) ﴿قُلْ أَعْلَمُ بِمَا اللَّهُ يَعْنِي رَبَّنَا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
- (۴) ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾

۱۰۰- قرآن کریم با توجه به رابطهٔ علیت میان پدیده‌ها با مسألهٔ اسباب و واسطه‌ها و استمداد از آن‌ها چه برخوردی نموده و این مطلب، ناظر بر کدام بعد توحید است؟

- (۱) نیازها و درخواست‌های خود را از طریق اسباب و وسائط خود یعنی پیامبر اکرم و اولیای الهی با خداوند طرح کنند - ولایت
 - (۲) همهٔ روابط میان پدیده‌های جهان توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و ارادهٔ او صورت می‌گیرد - ربوبیت
 - (۳) همهٔ روابط میان پدیده‌های جهان توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و ارادهٔ او صورت می‌گیرد - ربوبیت
 - (۴) نیازها و درخواست‌های خود را از طریق اسباب و وسائط خود یعنی پیامبر اکرم و اولیای الهی با خداوند طرح کنند - ربوبیت
- ۱۰۱- ثمرهٔ تفکر گرفتار آمدن به شرک در و بازتاب برداشت نادرست آن، است.

- (۱) رشد زراعت محصول مستقیم خداست - ربوبیت - ظاهرینی و قشری‌گری
- (۲) غیر خدا به طور مستقل موجب شفاعت می‌گردد - ربوبیت - رشد جریان تکفیری
- (۳) رشد زراعت محصول مستقیم خداست - مالکیت - رشد جریان تکفیری
- (۴) غیر خدا به طور مستقل موجب شفاعت می‌گردد - مالکیت - ظاهرینی و قشری‌گری

۱۰۲- اگر خداوند، خود را تنها ولی و سرپرست جهان معرفی نموده، چگونه به انسان‌های دیگر ولایت داده است و آن‌ها در این زمینه چه نقشی بر عهده دارند؟

- (۱) مخلوقات به اذن و اجازهٔ او می‌توانند در جهان تصرف کنند - واسطهٔ ولایت و رسانندهٔ فرمان‌های الهی
 - (۲) ولایت خود را به اولیا و پیامبران الهی واگذار نموده تا سرپرست مؤمنان باشند - واسطهٔ ولایت و رسانندهٔ فرمان‌های الهی
 - (۳) مخلوقات به اذن و اجازهٔ او می‌توانند در جهان تصرف کنند - مسیر و مجرای ولایت واسطه‌ها بر انسان‌ها
 - (۴) ولایت خود را به اولیا و پیامبران الهی واگذار نموده تا سرپرست مؤمنان باشند - مسیر و مجرای ولایت واسطه‌ها بر انسان‌ها
- ۱۰۳- سخن: «بخشش و زوال به دست خداست» در تفسیر کدام آیهٔ شریفه بیان شده است و ثمرهٔ پذیرش کدام مرتبه از توحید است؟
- (۱) ﴿لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - خالقیت
 - (۲) ﴿لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - ولایت
 - (۳) ﴿قُلْ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ تَوْتَى الْمَلِكِ مِنْ تَشَاءُ﴾ - خالقیت
 - (۴) ﴿قُلْ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ تَوْتَى الْمَلِكِ مِنْ تَشَاءُ﴾ - ولایت

۱۰۴- نشناختن رابطهٔ علیت میان اسباب غیرمادی چه اثری در ایمان انسان به توحید دارد و قرآن کریم برای این مطلب کدام پیامبر خدا را مثال زده است؟

- (۱) شرکانگاشتن توسل به پیامبران و معصومین (علیهم‌السلام) - یعقوب پیامبر (علیه‌السلام)
- (۲) کافردانستن واسطه‌ها و اسباب معنوی - یونس نبی (علیه‌السلام)
- (۳) شرکانگاشتن توسل به پیامبران و معصومین (علیهم‌السلام) - یونس نبی (علیه‌السلام)
- (۴) کافردانستن واسطه‌ها و اسباب معنوی - یعقوب پیامبر (علیه‌السلام)

۱۰۵- دیدگاه درست باغبان نسبت به کشت و زراعت خود «در مقایسه با دیگران» و در رابطه با «خدا» به ترتیب چگونه است؟

- (۱) حاصل دسترنج خود دانستن زراعت - زراعت و پرورش گیاه براساس تدبیر و قدرت پرورش خود در کنار خدا
 - (۲) نقش‌داشتن سایر عوامل در کنار زراعت - زراعت و پرورش گیاه براساس تدبیر خدا و قدرت پرورش خود در کنار خدا
 - (۳) حاصل دسترنج خود دانستن زراعت - رشد گیاه براساس استعدادی که خدا در آن قرار داده و توان خود از خدا
 - (۴) نقش‌داشتن سایر عوامل در کنار زراعت - رشد گیاه براساس استعدادی که خدا در آن قرار داده و توان خود از خدا
- ۱۰۶- با توجه به آیهٔ شریفه: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْإِعْمَى وَالبَصِيرُ...﴾ موضوع نهایی مورد اخبار در آن و نخستین مرتبهٔ شرک بت‌پرستان، شرک در است.

- (۱) خالقیت و یکتایی خداوند - خالقیت
- (۲) خالقیت و یکتایی خداوند - ولایت
- (۳) ربوبیت و تدبیر الهی - ولایت
- (۴) ربوبیت و تدبیر الهی - خالقیت

۱۰۷- شریک و هم‌تا نداشتن در کار آفرینش و حق تغییر و استفاده داشتن به ترتیب، مرتبط با توحید در و است که آیهٔ شریفه علت دومین مورد است.

- (۱) خالقیت - ربوبیت - ﴿قُلْ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ﴾
- (۲) مالکیت - ربوبیت - ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
- (۳) مالکیت - ولایت - ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾
- (۴) خالقیت - ولایت - ﴿قُلْ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ﴾

۱۰۸- با توجه به آیهٔ شریفه: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ...﴾ مبنای ولایت و سرپرستی چیست و انتخاب درست یا نادرست، انسان را موصوف به چه وصفی می‌کند؟

- (۱) اختیار سود و زیان داشتن - نابینا و بینا
- (۲) اختیار سود و زیان داشتن - شنوا و کر
- (۳) اعطای قدرت و مالکیت - شنوا و کر
- (۴) اعطای قدرت و مالکیت - نابینا و بینا

۱۰۹- کدام یک از دلایل زیر، مردود بودن اعتقاد به شرک توسط جریان فکری خشک و غیرعقلانی که طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای این که خدا انسان را ببخشد را اعلام می‌دارد؟

- (۱) در امور معنوی، علت‌های معنوی سبب رسیدن به هدف می‌شود - روابط معنوی توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد.
 - (۲) خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است - عقیده به توانایی اسباب وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم.
 - (۳) در امور معنوی، علت‌های معنوی سبب رسیدن به هدف می‌شود - عقیده به توانایی اسباب وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم.
 - (۴) خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است - روابط معنوی توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد.
- ۱۱۰- قائل بودن به حساب جداگانه برای مخلوقات در اداره جهان، از مصادیق شرک در است و گرفتاری به شرک در نتیجه بلافصل شرک است.

(۱) ولایت - خالقیت - مالکیت (۲) ولایت - مالکیت - خالقیت (۳) ربوبیت - مالکیت - خالقیت (۴) ربوبیت - خالقیت - مالکیت

۱۱۱- پیامد چندخدایی، است و با توجه به این استدلال باطل می‌گردد که

- (۱) محدودیت و نقص - هر یک نقشی را بر عهده دارد که دیگری نیز می‌تواند انجام دهد
 - (۲) تکثر و تعدد - هر یک نقشی را بر عهده دارد که دیگری نیز می‌تواند انجام دهد
 - (۳) تکثر و تعدد - فاقد کمالات مشابه و عین یکدیگر نیستند
 - (۴) محدودیت و نقص - فاقد کمالات مشابه و عین یکدیگر نیستند
- ۱۱۲- در اختیار داشتن همه چیز به گونه‌ای که با اراده او حکومت‌های غیر از خدا عطا یا زائل گردد، مفهومی از کدام توحید را به ما نشان می‌دهد و پیام کدام آیه شریفه حاکی از این مطلب است؟

(۱) مالکیت - ﴿و لا یشرک فی حکمه احداً﴾ (۲) مالکیت - ﴿قل اللهم مالک المملک﴾
(۳) ولایت - ﴿و لا یشرک فی حکمه احداً﴾ (۴) ولایت - ﴿قل اللهم مالک المملک﴾

۱۱۳- نقطه مقابل شرک در ربوبیت بدان معناست که:

- (۱) کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات قدرت تدبیر قائل باشد.
 - (۲) توانایی پیامبر اکرم ﷺ و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان را از خود آن‌ها بدانیم.
 - (۳) خداوند، جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، به پیش می‌برد.
 - (۴) باغبان و تدبیرش، همه در عرض خدا و تحت تدبیر الهی است و پرورش دهنده اصلی خداست.
- ۱۱۴- آیه شریفه ﴿قل ا غیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء﴾ با کدام آیه از نظر مفهومی تناسب دارد؟
- (۱) ﴿یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم﴾ (۲) ﴿و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیه﴾
 - (۳) ﴿و ما خلقنا السماوات و الارض و ما بینهما لاعین﴾ (۴) ﴿و السماء بنیناها باید و انا لموسعون﴾

۱۱۵- این که مسلمانان پس از رحلت پیامبر خدا کنار قبر ایشان می‌رفتند یا از دور درخواست خود را مطرح می‌کردند، بطلان کدام تفکر انحرافی را نشان می‌دهد؟

- (۱) طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای این که خدا انسان را ببخشد، شرک است.
- (۲) استفاده از اسباب و واسطه‌ها به معنای نفی رابطه علیت و تدبیر الهی است.
- (۳) غیر از خداوند، مخلوقات نمی‌توانند در جهان تغییر و تصرفی نمایند.
- (۴) اثر شفا بخشی دارو از خداوند است اما اثر دعا و صدقه به اراده الهی است، نه اولیای دین.

۱۱۶- آیه شریفه ﴿قل ا غیر الله ابغی رباً﴾ بر کدام مفهوم توحید تأکید می‌کند و کدام مورد، مصداقی بر این مفهوم است؟

- (۱) مخلوقات، جز به اذن و اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند - ﴿و الله هو الغنی الحمید﴾
 - (۲) خداوند جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، به پیش می‌برد - ﴿انا هدیناه السبیل﴾
 - (۳) مخلوقات، جز به اذن و اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند - ﴿انا هدیناه السبیل﴾
 - (۴) خداوند جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، به پیش می‌برد - ﴿و الله هو الغنی الحمید﴾
- ۱۱۷- به بیان قرآن، استغفار پیامبر در حق چه کسانی مؤثر نیست و یعقوب پیامبر ﷺ به فرزندان در قبال طلب آموزش چه واکنشی نشان داد؟
- (۱) کافران - آنان را به خداوند متوسل کرد.
 - (۲) منافقان - به آنان وعده دعا داد.
 - (۳) کافران - به آنان وعده دعا داد.
 - (۴) منافقان - آنان را به خداوند متوسل کرد.

۱۱۸- مفهوم آیه شریفه ﴿قل من رب السماوات و الارض قل الله قل ا فاتخذتم من دونه اولیاء لا یملکون لأنفسهم نفعاً و لا ضرراً﴾ به ترتیب مبین کدام نوع توحید و کدام نوع شرک است؟

(۱) ربوبیت - مالکیت (۲) ولایت - مالکیت (۳) ربوبیت - ولایت (۴) ولایت - ولایت

۱۱۹- از دقت در کدام آیه به بازتاب و نتیجه توحید در خالقیت، مالکیت و ولایت پی می‌بریم؟

(۱) ﴿قل هو الله احد﴾ (۲) ﴿ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احداً﴾
(۳) ﴿قل اللهم مالک المملک تؤتی المملک من تشاء﴾ (۴) ﴿قل ا غیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء﴾

۱۲۰- هر یک از آیات ﴿قل من رب السماوات و الارض قل الله﴾ و ﴿کل یوم هو فی شأن﴾ به ترتیب تأکیدی بر کدام آیات می‌باشد؟

(۱) ﴿ان الله یمسک السماوات و الارض ان تزولا﴾ - ﴿و لا یشرک فی حکمه احداً﴾ (۲) ﴿قل الله خالق کل شیء و هو الواحد القهار﴾ - ﴿و لا یشرک فی حکمه احداً﴾
(۳) ﴿ان الله یمسک السماوات و الارض ان تزولا﴾ - ﴿قل ا غیر الله ابغی رباً﴾ (۴) ﴿قل الله خالق کل شیء و هو الواحد القهار﴾ - ﴿قل ا غیر الله ابغی رباً﴾

۵۹ | گزینه «۳»

متن: صفحه‌های ۲۲ و ۲۴

عقیده به توانایی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اولیای دین علیهم السلام در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم. مفهوم «فعال مایشاء بودن» آن است که خداوند، هر چه بخواهد و اراده کند، انجام دهد. انجام اعمال و کنار رفتن موانع در انجام امور، همگی مربوط به حیطة افعال الهی و تدبیر و اداره جهان است که با توحید در ربوبیت مرتبط است.

۶۰ | گزینه «۴»

متن: صفحه ۲۲ / آیه: انعام، ۱۶۴

باغبان وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می‌کند، می‌بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست. این مفهوم همان رابطه طولی تدبیر او و تدبیر خداوند است؛ یعنی با وجود این که باغبان قدرت ربوبیت دارد، اما تدبیر او در طول تدبیر خداست.

آیه «قُلْ أَعِزُّ إِلَهُ ابْنِي رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ» بیانگر توحید در ربوبیت است.

۶۱ | گزینه «۲»

متن: صفحه ۲۲ / آیه: کهف، ۲۶

آیه مطرح در صورت سؤال، بیانگر توحید در ولایت است. بنابراین گزینه‌های (۱) و (۴) که به توحید در ربوبیت و مالکیت اشاره دارد، رد می‌شود. از میان گزینه‌های (۲) و (۳)، گزینه (۳) نیز نادرست است. زیرا خداوند، ولایت خود را به کسی واگذار نمی‌کند، بلکه پیامبر صلی الله علیه و آله را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است. در نتیجه پاسخ صحیح، گزینه (۲) است.

۶۲ | گزینه «۲»

متن: صفحه‌های ۲۱ و ۲۳

مفهوم اداره جهان، مرتبط با ربوبیت است و دخالت مخلوقات به طور مستقل از خداوند در اداره جهان، بیانگر شرک در ربوبیت است. تصرف در جهان نیز بیانگر توحید در ولایت است.

۶۳ | گزینه «۴»

متن: صفحه ۲۲ / آیه: انعام، ۱۶۴

هدایت جهان به سوی مقصد معین آن: توحید در ربوبیت
آیه «قُلْ أَعِزُّ إِلَهُ ابْنِي رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ» بیانگر توحید در ربوبیت است.

۶۴ | گزینه «۱»

متن: صفحه ۲۲

مخلوقات جز به اذن و اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند. چنین اذنی به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست (نادرستی گزینه‌های ۲ و ۴)، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است (درستی گزینه ۱). با توجه به مفهوم توحید در ولایت، تصرف مخلوقات در طول ولایت خداست، نه عرض آن. در نتیجه گزینه (۳) نیز نادرست است.

۶۵ | گزینه «۳»

متن: صفحه ۲۴ / آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

عقیده به توانایی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک در ربوبیت است که این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم.
آیه «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» که به یگانگی خداوند اشاره دارد، بر اصل توحید دلالت دارد.

۶۶ گزینه «۳»

متن: صفحه‌های ۲۰، ۲۱ و ۲۲

بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): این گزینه بیانگر توحید در ربوبیت است.
گزینه (۲): این گزینه بیانگر توحید در ولایت است.
گزینه (۳): این گزینه بیانگر توحید در خالقیت و بخشی از استدلال ما مربوط به وجود یک خالق برای جهان است.
گزینه (۴): این گزینه بیانگر توحید در ربوبیت است.

۶۷ گزینه «۳»

متن: صفحه ۲۰ / آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است؛ یعنی او بی‌همتاست و شریکی ندارد؛ اصل توحید.

جمله: «اوست خدایی یکتا و حاکم بر همه چیز» مفهوم عبارت: ﴿و هو الواحد القهار﴾ است که این جمله نیز بیانگر اصل توحید می‌باشد.

۶۸ گزینه «۱»

متن: صفحه ۲۰ / آیه: زمر، ۶۲

«هستی بخشی انحصاری خداوند» یعنی «فقط خداست که به همه موجودات هستی داده و آن‌ها را به وجود آورده است.» این مفهوم بیانگر توحید در خالقیت است که آیه ﴿قُلْ اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ حاکی از آن است.

۶۹ گزینه «۱»

متن: صفحه ۲۲ / آیه: انعام، ۱۶۴

اداره جهان و هدایت آن: توحید در ربوبیت
آیه ﴿قُلْ اَغۡیۡرُ اللّٰهِ اِبۡنِیۡ رَٰٔی وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَیْءٍ﴾ بیانگر آن است.

۷۰ گزینه «۱»

متن: صفحه ۲۴ / آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

عقیده به توانایی پیامبر اکرم ﷺ و اولیای دین (علیهم السلام) در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک در ربوبیت است که این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم، اما اگر این توانایی را از خدا و به اذن خدا بدانیم، عین توحید در ربوبیت است. اکنون اگر ما از رسول خدا چیزی درخواست کنیم، درخواست از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است. در نتیجه استمداد از حقیقت روحانی و ولایت معنوی پیامبر اکرم ﷺ به معنای دور شدن از مرز توحید در ربوبیت نیست. آیه ﴿قُلْ مَنْ رَّبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اَللّٰهُ﴾ به توحید در ربوبیت اشاره دارد. پ.ن: استمداد به معنای طلب کمک است.

۷۱ گزینه «۳»

متن: صفحه ۲۳ / آیه: انعام، ۱۶۴

اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند، گرفتار شرک در ربوبیت شده است. در نتیجه، افتتاح حساب جداگانه مستقل برای عوامل تأثیرگذار به معنای انحراف از توحید در ربوبیت است. آیه ﴿قُلْ اَغۡیۡرُ اللّٰهِ اِبۡنِیۡ رَٰٔی وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَیْءٍ﴾ که بیانگر توحید در ربوبیت است، به ثبات قدم موحد نیکواعتقاد می‌انجامد.

۷۲ گزینه «۴»

متن: صفحه ۲۲

از آن‌جا که خداوند، تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست. در نتیجه ولایت خداوند بر جهان، برخاسته از (معلول) مالکیت حقیقی اوست. مخلوقات جز به اذن و اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند؛ چنین اذنی به معنای واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه به این معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.

۷۳ گزینه «۳»

متن: صفحه ۲۲ / آیه: انعام، ۱۶۴

وابستگی مخلوقات در کارهای خود به خداوند و بی‌نیازی او به مخلوقات در اداره جهان، بیانگر توحید در ربوبیت است. در نتیجه آیه ﴿قُلْ اَغۡیۡرُ اللّٰهِ اِبۡنِیۡ رَٰٔی وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَیْءٍ﴾ پاسخ صحیح است.

۷۴ گزینه «۲»

متن: صفحه‌های ۲۰ و ۲۲ / آیه: انعام، ۱۶۴ / زمر، ۶۲

تدبیر امور جهان توسط خداوند، بیانگر توحید در ربوبیت است که آیه ﴿قُلْ مَنْ رَّبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اَللّٰهُ﴾ بیانگر آن است.

مبدأ و هستی بخشی جهان توسط خدا، بیانگر توحید در خالقیت است که آیه ﴿اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَیْءٍ﴾ حاکی از آن است.

۷۵ گزینه «۱»

ترکیبی درس ۱ - دوازدهم

این سؤال از خارج از کتاب درسی طرح شده و مبحث توحید ذاتی قبلاً در کتاب درسی بوده است. توحید ذاتی به معنای آن است که خداوند، در ذات خود یکتاست و مثل و مانندی ندارد.
عدم وابستگی خدا در عبارت: ﴿و اَللّٰهُ هُوَ الْغَنِیُّ الْحَمِیْدُ﴾ آمده است.

۷۶ گزینه «۱»

متن: صفحه ۲۱ / آیه: کهف، ۲۶

تصرف در جهان، مرتبط با توحید در ولایت است.
از آن‌جا که خداوند، تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست. در نتیجه توحید در ولایت، برخاسته از توحید در مالکیت است. آیه ﴿مَا لَهِمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِیٍّ﴾ بیانگر امر نخستین یعنی توحید در ولایت می‌باشد.

۷۷ گزینه «۳»

متن: صفحه ۲۲ / آیه: انعام، ۱۶۴

مفاهیم «تدبیر» و «هدایت مخلوقات به سمت مقصودشان» هر دو بیانگر توحید در ربوبیت است که آیه ﴿قُلْ اَغۡیۡرُ اللّٰهِ اِبۡنِیۡ رَٰٔی وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَیْءٍ﴾ بیانگر آن است.
متن: صفحه ۲۰ / ترکیبی: درس ۹ - دهیم
توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند، تنها مبدأ و خالق جهان است، موجودات همه مخلوق او هستند.

۷۸ گزینه «۳»

دینداری با دوستی خدا (محبت) آغاز می‌شود و برآنت و بیزاری از دشمنان خدا را به دنبال می‌آورد.

آیه ﴿قُلْ اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَیْءٍ﴾ بیانگر توحید در خالقیت و آیه ﴿و الذّٰیۡنَ اٰمَنُوۡا اَشَدَّ حُبًّا لِّلّٰهِ﴾ بیانگر محبت به خداست.

۷۹ گزینه «۴»

متن: صفحه ۲۲

آیه ﴿قُلْ اَغۡیۡرُ اللّٰهِ اِبۡنِیۡ رَٰٔی﴾ بیانگر توحید در ربوبیت است. در توحید در ربوبیت تأثیرگذاری انسان در کارها و فاعلیت‌ها نفی نمی‌شود، بلکه می‌گوید که انسان‌ها قدرت انجام کارها را دارند، ولی این کارها تحت اراده و تدبیر خداست. با توجه به این توضیحات، پیام این آیه، قبول تأثیرگذاری انسان در فاعلیت‌ها، نه به صورت مستقل، و اعلان توحید در ربوبیت است.

۸۰ گزینه «۳»

آیه: کهف، ۲۶ / انعام، ۱۶۴

توحید در ولایت: ﴿و لَا یُشۡرِکُ فِیۡ حَکۡمِۡهِۤ اَحَدًا﴾
توحید در ربوبیت: ﴿قُلْ مَنْ رَّبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اَللّٰهُ﴾

۸۱ گزینه «۴»

آیه: انعام، ۱۶۴

توحید در ربوبیت: ﴿قُلْ اَغۡیۡرُ اللّٰهِ اِبۡنِیۡ رَٰٔی وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَیْءٍ﴾
اسم «ب» با توجه به آیه ﴿وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَیْءٍ﴾ بیانگر توحید ربوبی است.
اسم «احد» با توجه به آیه ﴿قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ﴾ بیانگر اصل توحید است؛ زیرا این آیه، خدا را یگانه و بی‌همتا می‌داند.

۸۳ گزینه «۱»

آیه: آل عمران، ۲۶

آیه ﴿قُلْ اَللّٰهُمَّ مَالِکُ الْمُلَکِ﴾ بیانگر توحید در مالکیت است. در توحید در مالکیت می‌گوییم که مالکیت انسان، در طول مالکیت خداوند است؛ یعنی مالک اصلی و حقیقی خداوند است ولی به معنای آن نیست که انسان، مالکیت ندارد، بلکه همان چیزی که یک انسان مالک آن است، در همان حال خداوند نیز مالک می‌باشد و مالکیت انسان و خدا، اشتراکی نیست.

۸۴ گزینه «۳»

متن: صفحه‌های ۲۲ و ۲۳

شرک در ربوبیت عبارت است از اعتقاد به این‌که علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که تدبیر امور موجودات را برعهده دارند. همین مفهوم در صورت سؤال نیز آمده که می‌گوید: تصور استقلال در فاعلیت مخلوقات. فاعلیت به معنای انجام کارهاست و تصور استقلال از خدا منجر به شرک در ربوبیت می‌شود. فهم درست ارتباط طولی در پدیده‌ها یعنی در همان حال که خداوند، تدبیر امور موجودات را بر عهده دارد، سایر موجودات نیز تحت تدبیر خدا قادر به انجام کارهای خود هستند. این مفهوم بیانگر توحید در ربوبیت است.

متن: صفحه‌های ۲۰ و ۲۱

این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند، به معنای آن است که هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند. هم‌چنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد، وگرنه عین همدیگر می‌شوند.

متن: صفحه‌های ۲۳ و ۲۵

شرک در ربوبیت عبارت است از اعتقاد به این که علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که صاحب‌اختیار جهان‌اند و تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند. جریان تکفیری با تفکر نادرستی که درباره توحید و شرک دارد، می‌گوید توسل به پیامبران و معصومین شرک است.

متن: صفحه‌های ۲۴ و ۲۵

بیان داستان حضرت یعقوب (ع) در قرآن کریم، نمونه‌ای از توسل در قرآن است. توسل به معصومین موجب شرک نیست. زیرا خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است و این رابطه علیت، در امور معنوی نیز همین گونه است. این رابطه، توسط خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): مرز میان توحید و شرک، از خدا دانستن همه امور یا مستقل دانستن امور از خداست، نه توسل به اسباب مادی و غیرمادی.

گزینه (۲): رابطه علیت میان پدیده‌های جهان، همیشه مستقیم انجام نمی‌شود، بلکه از طریق اسباب و واسطه‌ها مثل فرشتگان الهی و سایر علل انجام می‌شود. گزینه (۳): عقیده به توانایی اولیای دین در برآوردن حاجات انسان اگر آن توانایی را از خود آن‌ها ندانیم، موجب شرک در ربوبیت نیست.

متن: صفحه ۲۱ / آیه: آل عمران، ۲۶

هر کس که چیزی را پدید می‌آورد، مالک آن است. آیه ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ تُوْتِي الْمَلِكَ مَن تَشَاءُ﴾ بیانگر توحید در مالکیت است.

متن: صفحه‌های ۲۱ و ۲۳

هر کس که مالک چیزی باشد، خودش حق تصرف و تغییر در آن را دارد. بنابراین مالکیت انحصاری خداوند متعال بر عالم، ولایت او را ایجاب می‌کند که آیه ﴿مَا لِهَمِّ مَن دُونِهِ مَن وَلِيَ﴾ بیانگر آن است و بی‌اعتقادی به آن، شرک در ولایت است.

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

این سؤال را باید با توجه به مفهوم عبارات آیه ۱۶ سوره رعد پاسخ داد: قل من رب السماوات و الارض قل الله بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خدا است.

قل أفتأخذتم من دونه اولياء بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید؟

لا يملكون لأنفسهم نفعا و لا ضرا بگو حتی اختیار سود و زیان خود را ندارند؟

قل هل يستوى الاعمى و البصير بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟

أم هل تستوى الظلمات و النور آیا تاریکی‌ها و روشنایی برابرند؟

أم جعلوا لله شركاء آیا آن‌ها شریک‌هایی برای خدا قرار داده‌اند؟

خلقوا كخلقهم (آن شریکان هم) مثل خداوند مخلوقی خلق کرده‌اند و خلقت‌ها بر آن‌ها مشتبه شده است. قل الله خالق كل شيء بگو خالق همه چیز خداست.

طبق این مفاهیم، سردرگمی میان معبود راستین (خدا) و معبودان دروغین (بت‌ها) از عبارت: ﴿أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ﴾ و قبول یک مبدأ برای جهان که همان توحید در خالقیت است از عبارت: ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ دریافت می‌شود.

پ: مفهوم «قبول» از کلمه «قل: بگو» به دست می‌آید.

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹ / کهف، ۲۶

آیه ﴿و هو الواحد القهار﴾ «او یکتای مقتدر است.» با کلمه «واحد.» آیه ﴿و لم يكن له كفوا أحد﴾ «و هیچ کس همتای او نیست.» با بیان بی‌همتایی خداوند.

آیه ﴿قُلِ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ «بگو خدا یکتاست.» با کلمه «احد.» همگی بیانگر یگانه‌بودن خداوند است. اما آیه ﴿مَا لِهَمِّ مَن دُونِهِ مَن وَلِيَ﴾ بیانگر توحید در ولایت است.

مقدمه: صفحه ۱۸

امام علی (ع)، فرمودند: «خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی، خدای من! تو همان گونه‌ای که من دوست دارم. پس مرا توفیق ده تا آن گونه که تو دوست داری، باشم.»

مقدمه: صفحه ۱۸ / متن: صفحه ۱۹

توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می‌بخشد. توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است.

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

این سؤال را با توجه به آیه ۱۶ سوره رعد پاسخ می‌دهیم:

قل من رب السماوات و الارض قل الله بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خداست.

قل أفتأخذتم من دونه اولياء بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید؟

لا يملكون لأنفسهم نفعا و لا ضرا بگو حتی اختیار سود و زیان خود را ندارند؟

تغییر در جهان و استفاده از آن مربوط به مرحله ولایت و سرپرستی است. در نتیجه عبارت: ﴿قُلِ أفتأخذتم من دونه اولياء﴾ دیدگاه مشرکان را که جز خدا را به عنوان ولی و سرپرست خود انتخاب کرده‌اند، مورد مذمت قرار می‌دهد و این افراد، گرفتار شرک در ولایت شده‌اند.

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

با توجه به آیه ۱۶ سوره رعد که می‌فرماید: ﴿قُلِ أفتأخذتم من دونه اولياء لا يملكون لأنفسهم نفعا و لا ضرا﴾ بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که اختیار سود و زیان خود را ندارند، دلیلی که قرآن کریم برای عدم شایستگی بت‌های ساختگی به عنوان ولی و سرور بیان می‌کند، اختیارنداشتن سود و زیان‌هاست و با توجه به ادامه آیه که می‌فرماید: ﴿قُلِ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى و الْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ و النُّورُ﴾ بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟ آیا تاریکی‌ها و روشنایی برابر است؟ برای این که در انتخاب ولی خود دچار خطا نشویم، بهتر است چشم دل خود را بر روی حقایق باز کنیم تا نور الهی بر دل ما بتابد. چرا که خداوند نیز در این آیه، کسی که چشم دل خود را بر روی حقایق باز نگه داشته را با کسی که چشم دلش کور است، مقایسه کرده و آن‌ها را نابرابر می‌داند.

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹ / متن: صفحه ۲۲

عبارت: ﴿قُلِ مَن رَبُّ السَّمَاوَاتِ و الْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ﴾ بیانگر توحید در ربوبیت است. مفهوم توحید در ربوبیت آن است که خداست که جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد. هر کس که خالق، مالک و ولی چیزی باشد، می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. در نتیجه استدلالی که توحید در ربوبیت وجود دارد، این است که: خالق، مالک و ولی جهان خداست.

متن: صفحه ۲۳ / ترکیبی: درس ۹ - یازدهم

اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود.

عبارت ﴿أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادُ الصَّالِحِينَ﴾ با کلمه «عبادی» تبیین‌کننده مفهوم مالکیت خداست.

۹۸ | گزینه ۲»

متن: صفحه ۲۰

پیامبر اعظم ﷺ از همان آغاز رسالت از مشرکان می‌خواست با گفتن جمله «لا اله الا الله» دست از شرک و بت‌پرستی بردارند و به خدای یگانه ایمان آورند. با گفتن این عبارت، تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می‌شد و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می‌گشت.

۹۹ | گزینه ۴»

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

با توجه به آیه «إِذْ جَعَلْنَا لَكَ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِكَ فَتَشَابَهَ الْخَلْقَ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ» گزینه (۴) پاسخ صحیح است.

۱۰۰ | گزینه ۲»

متن: صفحه ۲۴

با توجه به آیات قرآن می‌فهمیم: خداوند، رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است. در امور معنوی نیز همین رابطه علیت حاکم است. همه این روابط توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد. استفاده از واسطه‌ها در انجام امور، ناظر بر توحید در ربوبیت است.

۱۰۱ | گزینه ۲»

متن: صفحه‌های ۲۴ و ۲۵

اگر کسی گمان کند که دیگری می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند، گرفتار شرک در ربوبیت شده است. در نتیجه، ثمره تفکر غیر خدا به طور مستقل موجب شفاعت می‌گردد، گرفتار آمدن به شرک در ربوبیت است. جریان خشک و غیرعقلانی تکفیری، با برداشت نادرستی که از توحید در ربوبیت دارند، توسل به پیامبران و معصومین را شرک می‌دانند.

۱۰۲ | گزینه ۱»

متن: صفحه ۲۲

مخلوقات، جز به اذن و اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند. چنین اذنی به معنی واگذاری ولایت خداوند بر دیگری نیست، بلکه به این معناست که خداوند، او را واسطه ولایت و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.

پ.ن: گزینه (۳) زمانی درست بود که در قسمت دوم سؤال این‌گونه بود: مسیر و مجرای ولایت خداوند بر انسان‌ها

۱۰۳ | گزینه ۳»

متن: صفحه ۲۱ / آیه: آل عمران، ۲۶

جمله: «بخشش و زوال به دست خداست» همان مفهوم توحید در مالکیت است که در آیه «قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ تَوْتَى الْمَلِكِ مِنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمَلِكِ مِنْ تَشَاءُ» آمده است.

از آن‌جا که خداوند تنها خالق جهان است، پس تنها مالک آن نیز هست. در نتیجه توحید در مالکیت، ثمره پذیرش توحید در خالقیت است.

۱۰۴ | گزینه ۱»

متن: صفحه‌های ۲۴ و ۲۵

همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای شفای بیماران نیز منافاتی با توحید ندارد؛ زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیرمادی این کار را انجام می‌دهند. اما تکفیری‌ها که چنین اعتقادی ندارند، توسل به پیامبر و معصومین را شرک می‌دانند.

قرآن کریم نقل می‌کند که فرزندان یعقوب از پدرشان درخواست کردند که برای آن‌ها طلب آموزش کند و یعقوب نیز به آنان وعده دعا داد.

۱۰۵ | گزینه ۳»

متن: صفحه ۲۲

باغبان، وقتی خود را با دیگران، یعنی کسانی که در کشت زمین او دخالتی نداشته‌اند، مقایسه می‌کند، می‌بیند که این زراعت حاصل دسترنج خودش است. اما وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می‌کند، می‌بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده، رشد کرده است.

۱۰۶ | گزینه ۲»

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

با توجه به آخر آیه که می‌فرماید: «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ»، موضوع نهایی مورد اخبار، خالقیت و یکتایی خداوند است.

با توجه به عبارت: «قُلْ أَفَاتُخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ» نخستین مرتبه شرک بت‌پرستان، شرک در ولایت است.

۱۰۷ | گزینه ۴»

متن: صفحه ۲۱ / آیه: آل عمران، ۲۶

شریک و هم‌تا نداشتن در کار آفرینش: توحید در خالقیت حق تغییر و استفاده: توحید در ولایت

مالکیت خدا، علت ولایت اوست. در نتیجه آیه «قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ» صحیح است.

۱۰۸ | گزینه ۱»

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

با توجه به آیه ۱۶ سورة رعد به این سؤال پاسخ می‌دهیم:

قُلْ أَفَاتُخَذُّمُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید،

لَا يَمْلِكُونَ لَنَا شَيْئاً وَلا ضَرَّأَ كَهِتَى حتی اختیار سود و زیان خود را ندارند؟ با توجه به این عبارت، مبنای ولایت و سرپرستی، اختیار سود و زیان داشتن است.

با توجه به ادامه آیه که می‌فرماید:

هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالبَصِيرُ بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟ انتخاب درست یا نادرست، انسان را موصوف به نابینا و بینا می‌کند.

۱۰۹ | گزینه ۲»

متن: صفحه ۲۴

در پاسخ به تکفیری‌ها می‌گوییم: اولاً خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

ثانیاً همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای شفای بیماران نیز منافاتی با توحید ندارد. اصولاً عقیده به توانایی اسباب وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم.

۱۱۰ | گزینه ۳»

متن: صفحه ۲۳

اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند، گرفتار شرک در ربوبیت شده است.

اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک مالکیت نیز خواهد بود. در نتیجه شرک در مالکیت، نتیجه بلافصل شرک در خالقیت است.

۱۱۱ | گزینه ۴»

متن: صفحه ۲۱

این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان هستند، به معنای آن است که هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند.

هم‌چنین به معنای آن است که هر یک از خدایان کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند؛ فاقد کمالات مشابه و عین یکدیگر نیستند.

۱۱۲ | گزینه ۲»

آیه: آل عمران، ۲۶

دادن یا زوال حکومت، در آیه «قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ تَوْتَى الْمَلِكِ مِنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمَلِكِ مِنْ تَشَاءُ» آمده که بیانگر توحید در مالکیت است.

۱۱۳ | گزینه ۳»

متن: صفحه ۲۲

نقطه مقابل شرک در ربوبیت توحید در ربوبیت است؛ بنابراین باید گزینه‌ای را انتخاب کنیم که بیانگر آن باشد.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): قائل‌بودن به تدبیر سایر موجودات، در کنار ربوبیت الهی؛ همان شرک در ربوبیت است.

گزینه (۲): این‌که توانایی پیامبر و اولیای الهی را از خود آن‌ها بدانیم، همان شرک در ربوبیت است.

گزینه (۳): اداره جهان و پیش‌بردن آن به سوی مقصد معین، توحید در ربوبیت است. گزینه (۴): تدبیر باغبان را در عرض تدبیر الهی دانستن، شرک در ربوبیت است.

۱۱۴ | گزینه ۴»

ترکیبی: درس ۳ - یازدهم

آیه مطرح در صورت سؤال، بیانگر توحید در ربوبیت است.

آیه «وَالسَّمَاءَ بَنِينَهَا بِإِذْنِ اللَّهِ وَآلَا لِمُوسِعُونَ» همانا ما آسمان را با قدرت برافراشتیم و آن را وسعت می‌بخشیم که به برپایی و اداره جهان توسط خدا اشاره دارد، نیز بیانگر توحید در ربوبیت است.

۱۱۵ گزینۀ «۱»

متن: صفحه‌های ۲۵ و ۲۶

پیروان جریان تکفیری می‌گویند توسل به پیامبران و معصومین شرک است. طلب دعا و شفیع قراردادن دیگران برای این‌که خدا انسان را ببخشد، شرک است. در حالی که در تاریخ آمده است که مسلمانان در زمان پیامبر برای درخواست دعا نزد آن حضرت می‌آمدند. پس از رحلت ایشان نیز کنار قبر ایشان می‌رفتند و یا از دور درخواست خود را مطرح می‌کردند.

۱۱۶ گزینۀ «۲»

آیه: انعام، ۱۶۴ / ترکیبی: درس ۲ - دهم

آیه مطرح در صورت سؤال، بیانگر توحید در ربوبیت است. توحید در ربوبیت بدین معناست که خداوند جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، به پیش می‌برد.

هدایت انسان، مصداقی بر پیش‌بردن او به سوی مقصدش است که در آیه ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ﴾ آمده است.

۱۱۷ گزینۀ «۲»

متن: صفحه ۲۵

قرآن کریم بیان می‌کند که استغفار پیامبر در حق منافقان مؤثر نیست. هم‌چنین نقل می‌کند که فرزندان یعقوب از پدرشان درخواست کردند که برای آن‌ها طلب آموزش کند و یعقوب به آن‌ها وعده دعا داد.

۱۱۸ گزینۀ «۳»

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۱۹

عبارت: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ بیانگر توحید در ربوبیت است. عبارت: ﴿قُلْ أَفَاتُخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ بیانگر شرک در ولایت است.

۱۱۹ گزینۀ «۴»

متن: صفحه ۲۲ / آیه: انعام، ۱۶۴

از آن‌جا که خداوند، تنها مالک، خالق و ولی جهان است، تنها رب هستی نیز می‌باشد. در نتیجه، آیه ﴿قُلْ أَعْلَمُ بِمَا اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ پاسخ صحیح است.

۱۲۰ گزینۀ «۳»

ترکیبی: درس‌های ۱ و ۵ - دوازدهم

آیه ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ در تأیید توحید در ربوبیت است. در نتیجه با آیه ﴿إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا﴾ مرتبط است. آیه ﴿كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ بیانگر اداره جهان توسط خدا و توحید در ربوبیت است. در نتیجه با آیه ﴿قُلْ أَعْلَمُ بِمَا اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ مرتبط است.